

Univerzita Karlova v Praze

Pedagogická fakulta

Centrum školského managementu

Světlušě Hochwalderová

Budoucnost středisek volného času v Děčíně

The Future of Leisure Centres in Decin

Závěrečná bakalářská práce

Studijní program: Specializace v pedagogice

Studijní obor: Školský management

Vedoucí závěrečné práce: RNDr. Jindřich Kitzberger

2014

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma „Budoucnost středisek volného času v Děčíně“ vypracovala pod vedením vedoucího bakalářské práce samostatně a citovala všechny použité prameny a literatury.

Dále prohlašuji, že tato bakalářská práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu. Souhlasím s trvalým uložením elektronické verze mé práce v databázi univerzitního projektu Theses.cz za účelem soustavné kontroly podobnosti kvalifikačních prací.

V Děčíně 15. června 2014

podpis

Ráda bych touto cestou vyjádřila poděkování vedoucímu práce za jeho cenné rady a trpělivost při vedení mé bakalářské práce. Rovněž bych chtěla poděkovat ostatním za vstřícnost a pomoc při získání potřebných informací a podkladů.

podpis

ABSTRAKT:

Bakalářská práce se věnuje problematice zájmového vzdělávání v Děčíně. Cílem práce je zjistit, zda podmínky pro uskutečňování zájmového vzdělávání mohou ovlivnit budoucí činnost středisek volného času. Dalším cílem je popis a analýza nabídky kroužků zájmového vzdělávání ve střediscích volného času a v základních školách.

Teoretická část vychází z odborné literatury, zákonů, vyhlášek a dostupných pramenů o volném čase a střediscích volného času v jiných státech. Výzkumná část se zabývá nabídkou a podmínkami pro uskutečňování volnočasových aktivit. Soubor respondentů je z řad dětí a rodičů. Zvolený vzorek pochází z okruhu osob participujících na zájmovém vzdělávání pro děti a mládež v rámci školských zařízení ve městě Děčíně.

Přínosem práce je poznání podmínek, které ovlivňují výběr volnočasových aktivit, z pohledu dětí a rodičů a důležitost aktivit pro děti ve volném čase.

Klíčová slova:

volný čas, zájmové vzdělávání, zájmové útvary, klienti, školní kluby, školní družiny, školy

ABSTRACT:

This Bachelor thesis deals with the issue of extracurricular education in Decin. The goal of the thesis is to find out whether the conditions for providing extracurricular education in leisure time centres can influence the future of leisure time centres. Another goal of the thesis is to map and analyse the offer of extracurricular activities in leisure time centres and basic schools.

The theoretical part is based on literature, laws, regulations and available resources about leisure time and leisure time centres in other countries. The research part deals with the offer and the conditions for the implementation of leisure assets. The population of respondents was chosen among children and parents. Selected sample comes from a group of people participating in extracurricular education for children and youth in educational institutions in Decin.

The contribution of the thesis is recognition of the conditions which influence the choice of extracurricular activities from the point of view of children and their parents and the importance of the activities for their children.

Key words:

leisure time, extracurricular education, clients, school clubs, schools

ÚVOD	8
TEORETICKÁ ČÁST	11
1. VYMEZENÍ POJMŮ	11
1.1. Vymezení pojmu „volný čas“	11
1.1.1 Historický vývoj volného času	12
1.1.1.1 Starověk a středověk	12
1.1.1.2 Volný čas v současnosti	13
1.2. Vymezení pojmu „zájmové vzdělávání“	13
2. ŠKOLSKÁ ZAŘÍZENÍ	14
2.1. Středisko volného času	14
2.1.1 Dům dětí a mládeže	16
2.1.2 Financování střediska volného času /domu dětí a mládeže/	17
2.1.3 Zájmová činnost pravidelná	18
2.1.4 Zájmová činnost příležitostná	19
2.1.5 Prázdninová činnost	19
2.1.6 Soutěže MŠMT a předmětové olympiády	20
2.2. Školní družina	21
2.3. Školní klub	22
2.4. Ostatní organizace a zařízení pro zájmové vzdělávání	24
2.5. Strategické řízení	25
2.5.1 Plánování	27
2.6. Hodnocení školských zařízení	27
VÝZKUMNÁ ČÁST	29
3. FORMULACE VÝZKUMNÉHO PROBLÉMU A CÍLŮ	29
3.1. Deklarace proměnných	29
3.2. Metoda výzkumné práce	32
3.2.1 Respondenti	33
3.2.2 Distribuce dotazníků	33
3.2.3 Předvýzkum	33
4. ŠKOLSKÁ ZAŘÍZENÍ V DĚČÍNĚ	34

4.1. STŘEDISKO VOLNÉHO ČASU V DĚČÍNĚ.....	34
4.1.1 Organizační struktura SVČ v Děčíně	34
4.1.2 Činnosti střediska volného času v Děčíně	37
4.1.3 Charakteristika a nabídka zájmového vzdělávání střediska volného času v Děčíně.....	39
4.2. Školní kluby a školní družiny v Děčíně	42
4.2.1 Charakteristika nabídky zájmového vzdělávání v základních školách na území.....	43
města Děčín	43
4.3. Porovnání nejčastěji organizovaných zájmových činností DDM a ZŠ v Děčíně	45
4.3.1 Průběh výzkumného šetření u účastníků zájmového vzdělávání (ZV)	46
 5. SWOT ANALÝZA STŘEDISKA VOLNÉHO ČASU V DĚČÍNĚ	 54
 6. ZHODNOCENÍ VÝSLEDKŮ ŠETŘENÍ	 56
 ZÁVĚR	 58
 Seznam použité literatury.....	61
 Zákony, nařízení a vyhlášky:	62
 Internetové zdroje:	62
 Seznam grafů.....	63
 Seznam tabulek	63
 Seznam obrázků	64
 Seznam zkratk.....	64
 Příloha.....	69

Úvod

„Nedůvěřuj žádnému odborníkovi, který říká, že to tak dělá už dvacet let; třeba to dělá už dvacet let špatně.“

/Kurt Tucholsky/

Zájmové vzdělávání, jakožto účinný nástroj k získávání dalších dovedností a vědomostí dětí a mládeže v rámci formálního vzdělávání, či nástroj seberealizace individuálních zájmů dospělých, je v našem státě legislativně upraveno a postihuje všechna zařízení, jež jsou součástí škol nebo paralelně fungují a existují jako samostatné jednotky. Nejsou však jedinými zdroji poskytujícími tyto služby, v nemalé míře koexistují soukromé subjekty zabývající se touto činností včetně sportovních, kulturních a jiných firem, organizací, klubů apod.

Každý jedinec své aktivity ve volném čase přizpůsobuje svým zájmům a koníčkům, jejich rozmanitost vyžaduje širokou obsahovou orientaci zájmového vzdělávání. Šíře a rozmanitost nabídky je zaměřena na všechny věkové skupiny, od elévů v jednotlivých oblastech až po seniory. *„Lidské zájmy a koníčky jsou rozmanité, proto je i obsahová orientace zájmového vzdělávání velmi široká. Zahrnuje problematiku všeobecně vzdělávací, technickou, kulturní, populárně-naučnou, historickou, filozofickou, náboženskou, zdravotnickou, sportovní apod.“* Je však třeba upozornit na rozlišnou kvalitu poskytovaných služeb, finanční náročnost pro jednotlivce a rovněž rozdílné cíle, jichž členové a účastníci dosahují, nebo mají zájem dosáhnout.

S pojmem zájmové vzdělávání úzce souvisí pojem volný čas, práce přináší vymezení tohoto pojmu, rozdíl pojetí volného času ve středověku a v současné době.

Zájmové vzdělávání je nedílnou součástí vývoje jedince a osobnostního růstu, mimo vědomostní, zkušenostní a fyzické dovednosti podporuje rozvoj osobnosti důležitý pro zdárný vývoj jedince v komplexním měřítku. Přináší pocity radosti a úspěchu, podporuje upevnění volných vlastností, individualitu a vynáší na povrch nadání, schopnosti a dovednosti. V případě méně nadaných a osob se zvláštními výchovnými a vzdělávacími potřebami pomáhá formou pracovní a sociální rehabilitace k inkluzi jednotlivce do společnosti. Je však třeba zohlednit rozdílné možnosti každého jedince v souvislosti s jeho finanční vybaveností.

Zaměříme-li se na skupinu poskytovatelů těchto služeb, vedle mnoha existujících je výraznou samostatnou jednotkou v tomto systému středisko volného času /dům dětí a mládeže/, jakožto školské zařízení, poskytující širokou škálu nabídky zájmových činností umožňujících uspokojování potřeb jedinců v souvislosti s jejich získáním dalších dovedností a vědomostí v rámci neformálního vzdělávání.

Oslovují nejen děti, ale i rodičovskou a občanskou veřejnost, jejichž zájmy jsou velmi rozmanité. Je tedy nezbytné nabídku služeb neustále zkvalitňovat a přizpůsobovat všem věkovým skupinám ve snaze dosažení konkurenční výhody s dalšími školskými zařízeními.

Školní kluby a školní družiny jsou takovými jednotkami, jež konkurují vlastní činností středisku volného času. Zohledníme-li finanční nenáročnost a snadnou dostupnost činností těchto jednotek v porovnání se středisky volného času, je možné tyto jednotky deklarovat jako jednu z dalších proměnných, majících vliv na budoucí rozvoj středisek volného času. Okrajově tedy práce přináší pohled na možné ohrožení budoucnosti střediska volného času výše zmíněnými konkurujícími jednotkami.

Teoretická část charakterizuje střediska volného času, zájmové vzdělávání, vymezuje jeho obecné cíle, formy a financování zájmového vzdělávání v naší republice. Příloha práce doplňuje školská zařízení o další organizace v okrese Děčín, které se zabývají zájmovým vzděláváním.

Nezbytnou součástí odhadu budoucího rozvoje střediska volného času v časovém rozměru je schopnost identifikovat silné, slabé stránky, umět využít příležitosti, odvrátit hrozby. Práce se v teoretické části věnuje strategickému řízení v obecné rovině, praktická část zahrnuje SWOT analýzu střediska volného času v Děčíně.

Předmětem výzkumu je zjištění, zda podmínky pro uskutečňování zájmového vzdělávání mohou ovlivnit budoucnost středisek volného času. Zda je hlavním ovlivňujícím faktorem místo konání (organizace, která zájmové vzdělávání poskytuje) či cena služby nebo dostupnost poskytované služby nebo čas. Dílčím cílem práce je popis a analýza nabídky kroužků zájmového vzdělávání ve střediscích volného času a v základních školách a zjištění, zda nabídka volnočasových aktivit střediska volného času je dostačující k naplnění volného času dětí a žáků, nebo stejná jako nabídka zájmového vzdělávání základních škol. Jako oblast zkoumání je zvoleno statutární město Děčín.

V závěru práce jsou zpracovány výsledky výzkumného šetření, interpretace vnějších vlivů na zájmové vzdělávání ve městě a shrnutí těch poznatků, které mohou do budoucna pomoci při zajištění chodu střediska volného času. Výzkum současně upozorňuje na faktory, které ovlivňují výběr potenciálních klientů při volbě volnočasových aktivit.

TEORETICKÁ ČÁST

1. VYMEZENÍ POJMŮ

1.1. Vymezení pojmu „volný čas“

Volný čas je velmi široký pojem. Pro každého člověka znamená něco jiného a každý jej tráví po svém. Co se ale za volný čas považuje? A jak se vymezuje? Je mnoho nejrozličnějších definic od mnoha autorů. V pedagogickém slovníku od Průchy, Walterové a Mareše je volný čas popsán jako: „*Čas, se kterým člověk může nakládat podle svého uvážení a na základě svých zájmů.*“¹

Je to v podstatě doba, která není určena pracovní činností, či návštěvou školy. Mezi tento čas se nepočítá ani čas potřebný na péči o rodinu a domácnost, péči o vlastní biofyzilogické potřeby člověka (spánek, jídlo, osobní hygiena). Volný čas je tedy doba, která nám zbude z 24 hodin po odečtení všech denních potřeb a povinností.

Hofbauer zařazuje mezi volný čas: „*odpočinek a zábavu, rozvoj zájmové sféry, zlepšení kvalifikace, účast na veřejném životě*“.²

Tento pojem je rozdílný u dětí a dospělých. Každý má pro svůj volný čas jiné podmínky a zdroje, které obohacují jeho život. Liší se tedy rozsahem, obsahem i mírou samostatnosti a závislosti. Pro zkvalitňování potřeb člověka je v mnoha zemích volný čas i studijní obor, který nabývá na významu.

Hájek, Hofbauer a Pávková ve své knize uvádějí, že volný čas dětí a mládeže má své zvláštnosti. Od volného času dospělých se liší především: „*rozsahem, obsahem, mírou samostatnosti a závislosti a nezbytností pedagogického ovlivňování.*“. Vývoj každého jedince je ovlivněn mnoha činiteli. Velkou roli hraje krom vrozených předpokladů také prostředí a skupiny, které jedince obklopují.³

"Volný čas patří k hodnotám, které lidé nejvíce oceňují - spolu s rodinou, partnerstvím, zdravím, zaměstnáním nebo přátelstvím, a jako takovým se jím zabývají různé společenské vědy. Psychologie vnímá volný čas jako jeden ze způsobů prožívání reality, a předmětem

1 PRŮCHA, J.; WALTEROVÁ, E.; MAREŠ, J. Pedagogický slovník: 3., rozšířené a aktualizované vydání.

2 HÁJEK, B.; HOFBAUER, B.; PÁVKOVÁ, J. Pedagogické ovlivňování volného času: Současné trendy.

3 HÁJEK, B.; HOFBAUER, B.; PÁVKOVÁ, J. Pedagogické ovlivňování volného času: Současné trendy.

zájmu je tedy vztah k této realitě, k lidem, duševní aktivita ve volném čase nebo motivace k určité činnosti.

Základní funkce volného času jsou:

- zábava (zotavení, shromažďování sil, psychické uvolnění, osvěžení)*
- odpočinek (duševní i fyzická relaxace, kompenzace únavy, obnovení sil)*
- vlastní rozvoj osobnosti člověka (osvobození od automatismu)."⁴*

1.1.1 Historický vývoj volného času

1.1.1.1 Starověk a středověk

Michal Kaplánek ve studijních textech pro pedagogy volného času uvádí, že rozdělení mezi pracovní dobou a volným časem ve starověku a středověku je jiné než dnes a pojem volný čas se začal používat v době osvícenství. Přesto už ve starověku byl určený čas pro odpočinek nebo zábavu.

„V antice mohl být pouze svobodný muž pánem svého času. V této souvislosti se setkáváme s dvěma protikladnými pojmy. Na jedné straně je to latinské slovo negotium, kterým se označovala práce a vůbec plnění obyčejných všedních úkolů, na druhé straně otium (řecky σχολη)⁵, které bylo výsadou svobodných občanů. Tímto výrazem (jehož ekvivalentem je německé slovo „Musse“) se označoval volný čas a klid ke konání toho, co odpovídalo zájmům jednotlivce.“⁶

Otium bylo „považováno za nezbytný předpoklad vědecké práce a uměleckého zážitku“.⁷ Jednalo se o svobodu od nutné práce. Nižším společenským vrstvám byla uložena těžká práce, které se považovala až za otrockou dřinu.

„Německý křesťanský filozof Josef Pieper (1904-1997) považuje právě otium za jeden ze základů západní kultury.⁸ Odkazuje se přitom na výrok Aristotela (384-322 př. Kr.): „„Plahočíme se, abychom měli volno (σχολη)““.⁹

4 ŠERÁK, M. Zájmové vzdělávání dospělých.

5 Uvedené latinské a řecké výrazy vyslovujeme: ócium – negócium – scholé

6 Srov. Musse. In Duden. Deutsches Universal Wörterbuch A-Z. Version 2.0. Mannheim : Bibliographisches Institut; Brockhaus 1997, elektronická verze na CD.

7 IRMSCHER, Johannes (Hrsg.) Lexikon der Antike. Digitale Bibliothek, Bd. 18. Berlin : Directmedia 1999, 3795n.

8 PIEPER, J. Muße und Kult. München : Kösel 1949.

9 Aristoteles, Etika Nichomachova, 10, 7 (1177 b).

Podobně se Aristoteles vyjadřuje i na jiném místě: „Volno (σχολη) je střed, kolem něhož se všechno točí.“¹⁰

1.1.1.2 Volný čas v současnosti

V předešlé kapitole Aristoteles mluví o tom, že volný čas není zatížen praktickým účelem, dalo by se říci, že i v současnosti chápeme volný čas jako „náš“ čas, kdy se sami rozhodneme, co budeme dělat. Historické pojetí volného času vykazuje určité podobnosti s dnešním pohledem na volný čas, avšak v důsledku rozsáhlého rozvoje naší společnosti nelze volno v době středověku ztotožňovat s volnem současné „uspěchané“ generace.

V současné době již nehovoříme o striktním rozdělení volného času na jakousi pracovní část a regenerační v rámci uspokojování základních potřeb. Volný čas, v dnešním pojetí je produktem moderní společnosti¹¹, je chápán jako určité bohatství, luxus. Dnes již není volný čas časem určeným především k regeneraci, ale na základě dobrovolnosti lze volný čas využít k dalšímu vzdělávání, seberealizaci.

Volný čas lze v současné době dle Kapláňka chápat jako čas, kdy máme svobodnou volbu jak ho využít. Čas odpočinku nejen po škole /pracovní době/, kdy je možné bavit se, relaxovat, sebevzdělávat se v oblastech našich zájmů a v neposlední řadě též samostatně směřovat k vytyčeným cílům. Volný čas by neměl být brán jako doba nicnedělání, ale dle možností /sociální prostředí, dostupnost/ ho trávit tak, aby byl jedinec uspokojen a zároveň, aby byly splněny funkce volného času – odpočinek, zábava a rozvoj osobnosti, kdy jedinec samostatně směřuje k vytyčenému cíli.¹²

1.2. Vymezení pojmu „zájmové vzdělávání“

S pojmem volný čas je úzce spjat termín zájmové vzdělávání, přičemž v České republice je zájmové vzdělávání vymezeno ust. § 111 Zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (dále jen „školský zákon“).

¹⁰ Aristoteles, Politika, 8, 3 (1337 b).

¹¹ CHORVÁT, I. Voľnočasové aktivity obyvateľov Slovenska

¹² KAPLÁNEK, M. Nauka o volném čase

„Zájmové vzdělávání poskytuje účastníkům naplnění volného času zájmovou činností se zaměřením na různé oblasti. Zájmové vzdělávání se uskutečňuje ve školských zařízeních pro zájmové vzdělávání, zejména ve střediscích volného času, školních družinách a školních klubech.“¹³

Ustanovení § 2 odst. 2 školského zákona definuje obecné cíle vzdělávání, přičemž v rámci zájmového vzdělávání je nutné zmínit § 2 odst. 2 písm. a)

„a) rozvoj osobnosti člověka, který bude vybaven poznávacími a sociálními způsobilostmi, mravními a duchovními hodnotami pro osobní a občanský život, výkon povolání nebo pracovní činnosti, získávání informací a učení se v průběhu celého života“¹⁴

2. ŠKOLSKÁ ZAŘÍZENÍ

2.1. Středisko volného času

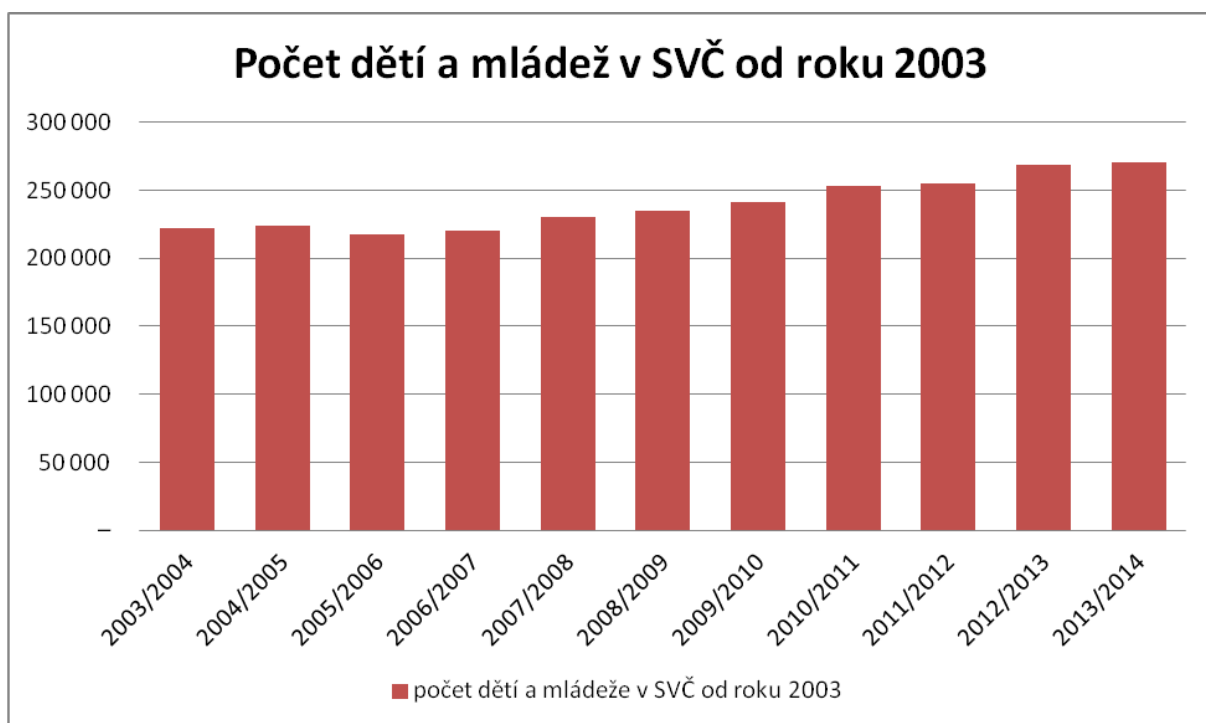
Středisko volného času je školské zařízení pro zájmové vzdělávání, je spolu se školními družinami, školními kluby součástí výchovně vzdělávací soustavy, motivující děti a mládež, které chtějí rozvíjet své vědomosti, dovednosti v rámci neformálního vzdělávání, či dospělé jedince, kteří se chtějí seberealizovat. Podmínkou účasti jedinců na činnostech středisek volného času je dobrovolnost, aktivní zájem jedinců.

Činnosti středisek volného času musí, s ohledem na rozmanitost lidských zájmů, koníčků nabízet pestré množství aktivit pro děti, mládež, dospělé i seniory.

Činnosti středisek lze rozdělit na pravidelné a jednorázové akce, na zájmovou činnost příležitostnou prázdninovou – táborovou.

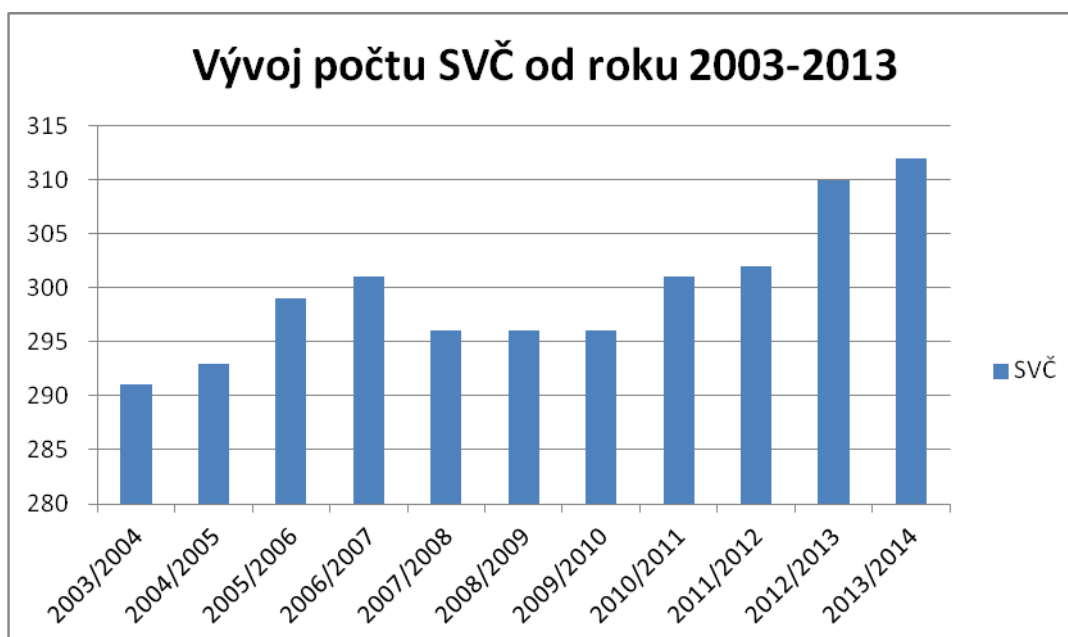
13 Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), §111

14 Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), §2

Graf č. 1 Počet dětí a mládeže v SVČ v letech 2003-2014
Zdroj: MŠMT, vlastní zpracování

Výše uvedený graf přináší porovnání počtu dětí a mládeže do 15 let ve střediscích volného času. Z uvedených hodnot je zřejmé, že počty dětí se zvyšují, zohledníme-li ještě skutečnost rostoucího počtu středisek volného času od roku 2003, vyplývající z grafu č. 2, lze předpokládat, že v průběhu dalších let nedojde k výraznému snížení počtu dětí a počtu středisek v České republice.

Graf č. 2 Vývoj počtu středisek volného času od roku 2003-2013

Zdroj: MŠMT, vlastní zpracování.

2.1.1 Dům dětí a mládeže

Středisko volného času - dům dětí a mládeže je školské zařízení pro zájmové vzdělávání, které zajišťuje výchovné, vzdělávací, zájmové, popřípadě tematické rekreační akce a sportovní a pohybové soustředění. Dále pak osvětovou činnost pro žáky, studenty a pedagogické pracovníky, popřípadě i další osoby.

Dům dětí a mládeže je otevřené školské zařízení, které poskytuje zájmové vzdělávání. Je téměř ve všech formách činností definovaných zákonnými normami, metodickými pokyny a dalšími dokumenty, motivuje a podporuje děti, mládež a dospělé ke smysluplnému využívání volného času rozmanitou nabídkou aktivit a činností zaměřených na stále se měnící potřeby a přání účastníků zájmového vzdělávání s cílem rozvíjet své přirozené zájmy a případně se připravit na budoucí povolání. Střediska se aktivně zapojují do vyhlášených projektů v různorodých oblastech, ať už je to sport, kultura, mezinárodní oblast, ale i do programů v rámci oblasti prevence sociálně patologických jevů. Tyto aktivity zajišťuje prostřednictvím svých profesionálních pracovníků, včetně externích odborníků. DDM poskytuje zájmové vzdělávání za úplatu.

Činnost domu dětí a mládeže /střediska volného času/ vychází ze zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání, ve znění pozdějších předpisů, a z vyhlášky MŠMT č. 74/2005 Sb., o zájmovém vzdělávání,

ve znění pozdějších předpisů. V průběhu školního roku se řídí Školním vzdělávacím programem, Vnitřním řádem, plánem jednotlivých středisek, plánem letní činnosti – tábory. Všichni pedagogičtí pracovníci jsou povinni výše uvedené normy sdílet a respektovat. Zájmové útvary v České republice měly v roce 2012/13 celkem 268,4 tis. účastníků (tj. o 13 590 více než v předešlém roce)¹⁵.

Z pohledu budoucího vývoje středisek volného času obecně je tento rostoucí počet účastníků impulsem k nutnosti neustálého zdokonalování služeb, poskytovaných v rámci činnosti zájmových útvarů a ostatních aktivit střediska volného času – nepravidelné akce pro veřejnost, pobytové akce a soustředění.

2.1.2 Financování střediska volného času /domu dětí a mládeže/

Zřizovatelem středisek volného času jsou zpravidla kraje, obce a jiné právní subjekty včetně soukromých. Státním zařízením se poskytuje příspěvek na provoz. Finanční zdroje na platy, OPPP, ONIV, odvody poskytuje ministerstvo školství prostřednictvím krajských úřadů.

„Finanční prostředky ze státního rozpočtu se poskytují podle skutečného počtu dětí, žáků nebo studentů ve školském zařízení uvedeného ve školních matrikách pro příslušný školní rok, nejvýše však do výše povoleného počtu dětí, žáků nebo studentů ve školském zařízení uvedeného ve školském rejstříku. Do skutečného počtu se započítávají i cizinci, kterým se poskytuje vzdělávání nebo školské služby za stejných podmínek jako státním občanům České republiky.

Školy a školská zařízení jsou financovány normativní metodou. Republikové normativy stanoví MŠMT ČR a zveřejňuje je ve Věstníku. Bezprostřední dopad na výši příspěvku pro školské zařízení má krajský normativ, který stanoví krajský úřad jako výši výdajů připadajících na jednotku výkonu na kalendářní rok za podmínek stanovených vyhláškou číslo 492/2005 Sb., o krajských normativech. Jednotkou výkonu je:

- ve středisku volného času 1 žák, 1 student, kterému středisko volného času zajišťuje naplnění volného času zájmovou činností se zaměřením na různé oblasti.“¹⁶*

¹⁵ Střediska volného času [online]. MŠMT, 2014.

¹⁶ NIDM. Metodika pro tvorbu ŠVP ve školských zařízeních pro zájmové vzdělávání, str. 17

Finanční příjmy, které zabezpečují provoz zařízení, se skládají z úplaty za jednotlivé pravidelné činnosti /zájmové útvary/, každý rok je vydávána *Směrnice o úplatě na příslušný rok*. Dále z vlastních příjmů a poplatků za příležitostné akce.

Jednotlivá zařízení se dále věnují pro zlepšení svých příjmů získávání finančních prostředků prostřednictvím grantů a žádostí – fundraising /např. za spolupráce s firmami, které zpracovávají příslušné projekty/.

Samozřejmě je možné zlepšit celkovou finanční situaci doplňkovou činností /možnost rozšíření např. v oblasti předškolního vzdělávání/ a zaměření se na lektorskou činnost či pronájmy v případě, že středisko sídlí ve vlastní budově /pronájem kluboven, tanečních sálů/. Tato činnost musí být povolena zřizovatelem a definována ve zřizovací listině.

V porovnání s financováním v sousedním Slovensku je situace v České republice ve vztahu k budoucímu vývoji středisek příznivější. Slovenská republika čelí v současné době hrozbě ohrožení středisek v souvislosti se změnou financování, kdy příjem peněz na zájmové vzdělávání je podmíněn trvalým pobytem dítěte v obci, ve které dítě navštěvuje zájmovou činnost.¹⁷

2.1.3 Zájmová činnost pravidelná

Tato činnost probíhá v pravidelných intervalech jednou či vícekrát týdně cca v rozsahu jedné až dvou vyučovacích hodin na předem stanoveném místě s přesně identifikovanou náplní pod vedením vedoucího zájmového útvaru.

Obsah je dán zaměřením zájmu, věkovou kategorií, může probíhat po dobu jednoho roku nebo mít další návaznost v budoucích letech, kdy se obsahová náplň odborně či znalostně stupňuje. Účastník tak získává návyky, dovednosti a vědomosti v oblasti zvoleného zájmu.

V nadstavbové části takovéto činnosti jsou potom pořádána soustředění, účast v různých typech soutěží jak místních, národních tak mezinárodních v takzvaných postupových kolech, případně jednorázových přehlídek. Předpokladem je pravidelná docházka. Tyto činnosti jsou jak individuální tak kolektivní. Vyžadují materiálně technické zázemí střediska volného času a škálu odborně zdatných externích i interních pedagogických pracovníků. Konkrétní nabídka tudíž odpovídá možnostem daného střediska volného času.

¹⁷ Novela zákona o financování škôl a školských zariadení

V zájmové pravidelné činnosti jsou zájmové útvary i pro děti předškolního věku, ale tito klienti se nezapočítávají do statistiky, podle které je přidělena výše rozpočtu na mzdové prostředky. Normativ je pouze na žáky a studenty.

2.1.4 Zájmová činnost příležitostná

Jedná se o nabídku jednorázových, příležitostných akcí, rekreačních aktivit i akcí výchovně vzdělávacího charakteru, která je určena zájemcům z řad občanské veřejnosti a není vázána na členství v zájmových útvarech a věk účastníků. Jsou mezi nimi tradiční většinou termínované akce a kromě toho takové, u nichž je termín upřesňován v měsíčních přehledech, na plakátech, letáčcích a na internetových stránkách střediska volného času.

Zařazeny jsou jak akce místně tradiční, tak ty, které se nově osvědčily v uplynulém roce. Případně jsou uskutečňovány akce vyhlášené v celostátní působnosti k výročí, příležitosti či s konkrétním obsahem.

U příležitostných aktivit je vždy určen zodpovědný pracovník – garant, zodpovědný za jejich přípravu a realizaci (kalkulace akce, nábor, propagace, atp.). Tato nabídka je zařazována i na volné dny, víkendy, popř. školní prázdniny.

2.1.5 Prázdninová činnost

Jak již název napovídá, jedná se o plánované pobytové akce pořádané v době školních prázdnin. Jsou charakterizovány výjezdovými (pobytovými) aktivitami, které jsou svou náplní zaměřeny na turistiku nebo jsou zaměřeny na primární činnost zájmového útvaru. Patří mezi ně i pobytové činnosti s konkrétním zaměřením např. poznávací, keramické, hudební, sportovní apod., které jsou též pro širokou veřejnost, podmíněné přihláškou a úhradou stanovené ceny. Jedná se o motivační, výchovně vzdělávací pobytové akce. Kromě toho mají střediska volného času v nabídce pro veřejnost stále velmi žádané příměstské tábory. Zde je náplň různorodá od sportovních her, turistiky, přes soutěže až po výtvarné aktivity. Příměstské tábory jsou vhodné pro děti, které ještě zcela nezvládnou odloučení od rodičů jako v případě pobytových akcí. Na přípravě a realizaci prázdninových činností se podílí interní pedagog střediska volného času, který zároveň garantuje vybrané pobytové akce a dohlíží na jejich přípravu a průběh.

Počet táborů má klesající tendenci, kterou mohl způsobit strach rodičů nechat děti týden v jiném prostředí nebo finanční otázka. Současným trendem se stávají příměstské tábory. Navýšily se počty příměstských táborů, které jsou finančně dostupnější a děti dochází na činnosti do středisek volného času od 8:00 hod – 16:00 hod.

Budoucí vývoj středisek v České republice lze do jisté míry odhadovat dle finanční situace dané země, neboť konkrétně v případě táborů lze usuzovat, že velkou roli hraje finanční situace dané rodiny. Ať již pomineme prudký vzestup cen táborů pro děti, negativní roli v rámci rozhodování jistě zaujímá i fakt, že doba, kterou dítě na táboře stráví má, v porovnání s dobou dřívejší, tendenci klesat.

2.1.6 Soutěže MŠMT a předmětové olympiády

Soutěže MŠMT a předmětové olympiády jsou specifickou formou zájmového vzdělávání, kterou středisko volného času plní organizováním okresních kol soutěží vyhlášených MŠMT. Uvažovalo se o možnosti, že by soutěže organizovaly školy, ale není nikde zaručeno, že by byla dodržena všechna pravidla. Středisko volného času je nestranné, nemá žáky, které by znalostí úkolů z okresních kol mohly ovlivnit účastníky soutěže. Středisko rozešle zadání školních kol a přihlášky do okresních kol. Zajistí prostory, porotu, namnožení materiálu okresního kola a musí dodržovat mlčenlivost o zadání.

Soutěže MŠMT

	2008	2009	2010	2011	2012	2013
soutěže celkem	0	0	0	36	32	34
účastníci celkem	0	0	0	3410	1519	1478

Tabulka č. 1 – Přehled soutěží MŠMT

Zdroj: vlastní zpracování na základě statistiky Střediska volného času

Snížení počtu soutěží a účastníků došlo v rámci sloučení škol, jedná se převážně o sportovní soutěže, kde školy mohou vysílat pouze 1 družstvo, snížením počtu středních škol /slučováním/ došlo ke snížení soutěžících.

„Uvedené typy aktivit střediska volného času /domů dětí a mládeže/ zakotvily tedy pevně v denním, týdenním i celoročním volném čase dlouhodobě rostoucího počtu dětí a mládeže i v rozvrhu jejich školních i prázdninových dní. Také dnes rozšiřují dosah na jejich různé

skupiny, diferencují svoje obsahové a metodické spektrum a zvyšují svoji účinnost. Podporují rovněž aktivní a aktivizující činnosti individuálního rozvoje i veřejně prospěšného působení.

Takto se vytvořily i stabilizované subsystémy, které se v současnosti dále rozvíjejí tím, že reagují na podněty přírodní a společenské skutečnosti a na zájmy reálných a potenciálních účastníků. Tím zvyšují výchovnou cílevědomost a náročnost aktivit a vytvářejí pro ně potřebné objektivní i subjektivní podmínky. Ze všech těchto důvodů se působení středisek volného času oprávněně stalo významným a perspektivním činitelem celé oblasti výchovného zhodnocování volného času našich dětí a mládeže“.¹⁸

Všechny zmiňované aktivity ve volném čase můžeme chápat jako nástroj prevence. Aktivní vyplnění volného času dětí můžeme výrazně ovlivnit další vývoj jedince a taky pomoci při nápravě u obtížně vychovatelných dětí a mládeže. Volnočasové aktivity se mohou užívat u dětí s rizikovým chováním. Zmenšovat rizika dnešních záporných vlivů na děti je možné atraktivní nabídkou činnosti a pomoci při jejich výběru dětem a mládeži.

Mezi silné konkurenty v oblasti zájmového vzdělávání patří školní družiny a školní kluby. Otázkou je zda máme obě tato zařízení brát jako konkurenty nebo spíše se snažit být ve svých činnostech partnery a snažit se o spolupráci.

2.2. Školní družina

„Školní družina poskytuje zájmové vzdělávání žákům jedné školy nebo několika škol. Školní družina vykonává činnost ve dnech školního vyučování a o školních prázdninách. Po projednání se zřizovatelem může ředitel přerušit činnost školní družiny v době školních prázdnin. Školní družina může vykonávat činnost pro účastníky, nebo účastníky a jejich zákonné zástupce i ve dnech pracovního volna.

Školní družina organizuje zájmové vzdělávání především pro účastníky přihlášené k pravidelné denní docházce. Činnost školní družiny se uskutečňuje formami zájmového vzdělávání uvedenými v čl. 1.2.1 pod písmeny a), b) a f).

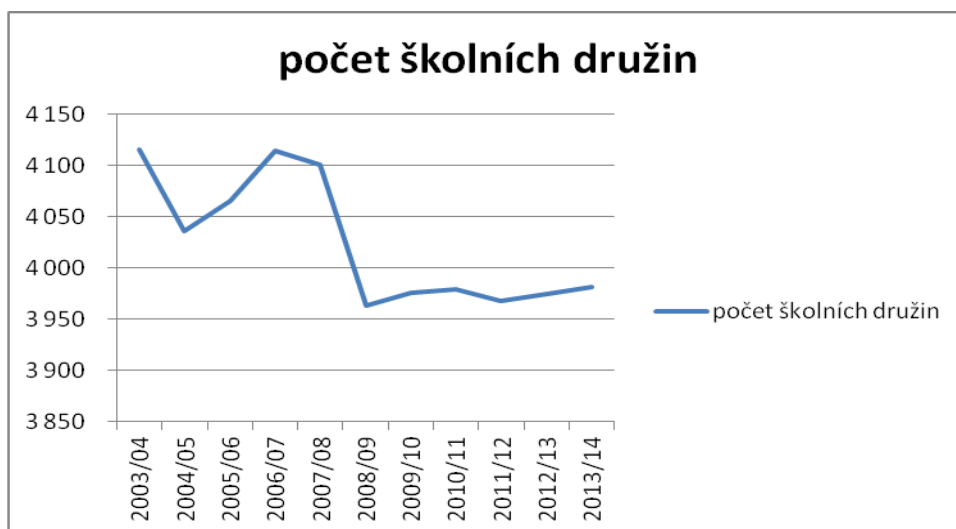
Školní družina umožňuje účastníkům odpočinkové činnosti a přípravu na vyučování.“¹⁹

18 KAPLÁNEK, M. Základy pedagogiky volného času – skriptum Verze 7/2009

19 NIDM. Metodika pro tvorbu ŠVP ve školských zařízeních pro zájmové vzdělávání, str. 14

Financování školní družiny:

- „ve školní družině 1 žák, který je přijat k pravidelné denní docházce.“²⁰

Graf č. 3 Vývoj počtu školních družin

Zdroj: MŠMT, vlastní zpracování

Graf č. 4 Vývoj počtu žáků ve školních družinách

Zdroj: MŠMT, vlastní zpracování

2.3. Školní klub

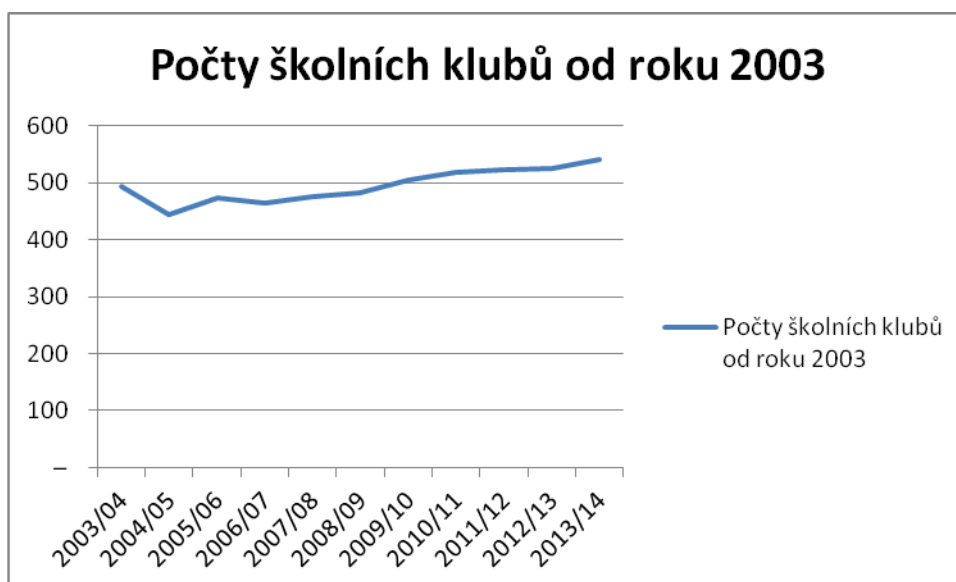
„Školní klub poskytuje zájmové vzdělávání žákům jedné školy nebo několika škol. Školní klub vykonává činnost ve dnech školního vyučování. Školní klub může vykonávat činnost

²⁰ NIDM. Metodika pro tvorbu ŠVP ve školských zařízeních pro zájmové vzdělávání, str. 18

*i ve dnech, kdy neprobíhá školní vyučování, a to včetně školních prázdnin. Činnost školního klubu se uskutečňuje především formami zájmového vzdělávání. Činnost školního klubu je určena přednostně pro žáky druhého stupně základní školy, žáky nižšího stupně šestiletého nebo osmiletého gymnázia nebo odpovídajících očníků osmiletého vzdělávacího programu konzervatoře. Účastníkem může být i žák prvního stupně základní školy, který není přijat k pravidelné denní docházce do družiny.*²¹

Financování školního klubu

- „Ve školním klubu 1 žák, kterému školní klub zajišťuje naplnění volného času zájmovou činností se zaměřením na různé oblasti, který se zároveň vzdělává v základní škole, v základní škole speciální, v nižším stupni šestiletého nebo osmiletého gymnázia nebo v odpovídajících ročnících v osmiletém vzdělávacím programu konzervatoře“²²

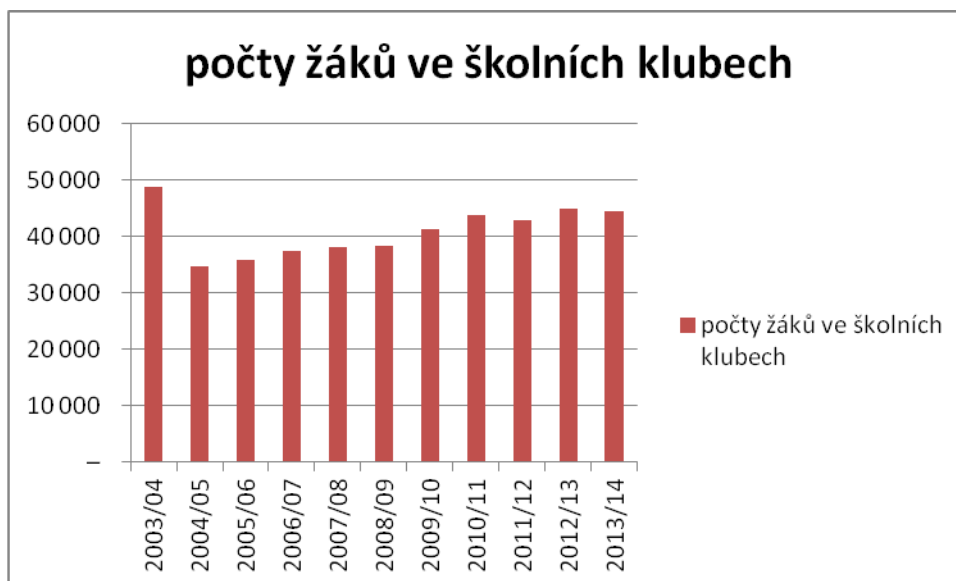

Graf č. 5 Vývoj počtu školních klubů od roku 2003

Zdroj: MŠMT, vlastní zpracování

21 NIDM. Metodika pro tvorbu ŠVP ve školských zařízeních pro zájmové vzdělávání, str. 14

22 NIDM. Metodika pro tvorbu ŠVP ve školských zařízeních pro zájmové vzdělávání, str. 18

Graf č. 6 Vývoj počtu žáků ve školních klubech od roku 2003
Zdroj: MŠMT, vlastní zpracování

Z pohledu konkurenceschopnosti školní družiny a školní kluby konkurují střediskům volného času, jejich zásadní konkurenční výhoda spočívá ve skutečnosti, že zájmovou činnost zde mohou děti vykonávat v rámci docházky do základní školy, což v případě zaměstnaných rodičů menších dětí je jistě výhodou v porovnání nutného rozvozu dětí do středisek volného času. Z porovnání vývoje počtu středisek volného času, školních družin a školních klubů od roku 2003 vyplývá, že počty středisek volného času od roku 2003 mírně rostou, stejně tak počty školních klubů, počty školních družin však klesají.

Z porovnání počtu dětí navštěvujících střediska, školní kluby a školní družiny od roku 2003 vyplývá, že počty dětí navštěvujících střediska volného času mírně rostou, dětí ve školních družinách navzdory snižujícímu se počtu těchto zařízení přibývá a dětí ve školních klubech mírně ubývá.

2.4. Ostatní organizace a zařízení pro zájmové vzdělávání

Existuje široká nabídka pro děti a mládež na vyplnění jejich volného času. Není to jen středisko volného času a základní školy, ale i další školská zařízení, občanská sdružení či soukromá sportovní sdružení. Tyto organizace jsou další konkurencí pro střediska volného času /domy dětí a mládeže/ a rozhodně by neměly být jakkoli opomíjeny, výhodou by mohlo být nalezení určité formy spolupráce. Nabídky možností využití volného času by však měly být neustále rozšiřovány a inovovány.

Mezi nejznámější a nejrozšířenější organizace, zabývající se volnočasovými aktivitami dětí a mládeže patří:

- Pionýr
- Skauting
- Junák
- Hnutí Brontosaurus
- Základní umělecká škola
- Sportovní kluby

Podrobnější informace o jednotlivých organizacích jsou v příloze bakalářské práce.

2.5. Strategické řízení

Poslání a vize jsou velice důležité pro budoucí rozvoj školy, školského zařízení – určují priority, se kterými by měli být seznámeni nejen rodiče, ale i zřizovatel a široká veřejnost. Určení cílů je v kompetenci vrcholného managementu, ve školství zpravidla ředitele, ale je vhodné, aby se na cílech podíleli všichni zaměstnanci daného zařízení.

Každé zařízení má svou strategii, protože se vše odvíjí od specifiky prostředí, požadavků zřizovatele, klientů, rodičů. Podstatou strategického řízení je definování poslání, stanovení dlouhodobých a krátkodobých cílů, vyhodnocení programů a aktivit, které středisko volného času nabízí s výhledem do budoucnosti. Střediska volného času musí stejně jako ostatní organizace mít své zákazníky a cílové skupiny. Strategické řízení organizace lze rozdělit do pěti důležitých komponent, chronologicky uspořádané od prvotního stanovení poslání a vize, po stanovení cílů, následně je nutné formulovat vhodnou strategii k dosažení těchto stanovených cílů, a zavádění a realizace této strategie. Poslední z těchto komponent je hodnocení výsledků a návrhy opatření.²³

K tomu, aby organizace mohla úspěšně podnikat v rámci svého předmětu podnikání je nezbytné stanovit cíle, kterých je nutné v rámci podnikání dosahovat. Cíle by měly být stanoveny na základě priorit v určitém časovém horizontu. Úkolem každého manažera

23 SLAVÍKOVÁ, L. Strategické řízení a koncepce rozvoje školy

v organizaci je formulovat stanovené cíle jasně, přičemž je nutné vymezit též oblast, k níž se cíle organizace vztahují a v neposlední řadě též návaznost na ostatní cíle v organizaci.²⁴

Každá organizace existuje proto, aby naplňovala svoje poslání (mise). Podle Bělohlávka, Košťana a Šulera je poslání firmy možné chápat jako vlajkovou loď, určující základní směr v podobě směrů působení společnosti. Poslání lze označit jako základní směr, kterým se bude organizace v budoucnosti rozvíjet, jakožto hodnoty organizace a zásady odlišnosti od ostatních organizací.“²⁵

Vize by měla inspirovat, být pozitivní, zaměřena na budoucnost. Je důležité, aby o ní každý zaměstnanec přemýšlel a dokázal si jí představit. Proto je důležitá její implementace. Vrcholový management by měl s ní seznámit všechny zaměstnance a přesvědčit je, že taková budoucnost je přínosem nejen pro organizaci, ale i pro ně samotné.²⁶

„Je lepší zaměřit se na budoucnost, protože to je místo, kde strávíme zbytek našeho života“²⁷

Strategický plán je dlouhodobá koncepce zařízení. Měl by se připravovat například na pětileté období a má zahrnovat strategické záměry a cíle v základních rysech. Umožňuje přesnější formulování cílů a možností firmy. Vede k lepší koordinaci všech činností uvnitř firmy. Taktický plán - jedná se o střednědobý plán v řízení firmy s časovým horizontem od jednoho do tří let. Tento plán umožňuje rychlou reakci na případné změny v okolí podniku. Taktický plán dává odpovědi na otázky, jak dělat věci správně. Taktické plány obsahují konkrétnější cíle a plány aktivit pro každou ze sledovaných oblastí, činností. Operativní plán vychází z taktického plánu, jedná se o krátkodobý plán s časovým horizontem do jednoho roku. Slouží ke každodennímu řízení firmy (např. sledování příjmů a výdajů, stavu zásob materiálu pro výrobu atd.). Je sestaven na základě taktických plánů a podle reálných podmínek.²⁸

24 BĚLOHLÁVEK, F.; KOŠTAN, P.; ŠULEŘ, O. Management.

25 BĚLOHLÁVEK, F.; KOŠTAN, P.; ŠULEŘ, O. Management.

26 BĚLOHLÁVEK, F.; KOŠTAN, P.; ŠULEŘ, O. Management.

27 BĚLOHLÁVEK, F.; KOŠTAN, P.; ŠULEŘ, O. Management.

28 HRON, TICHÁ, DOHNAL, Strategické řízení.

2.5.1 Plánování

Z hlediska budoucího vývoje každé organizace, tedy i střediska volného času je nezbytnou součástí naplnění stanovených cílů proces zvaný plánování. Tento proces je z hlediska budoucího vývoje každé organizace velice důležitý, je nezbytné umět identifikovat výchozí situaci, možnosti a zdroje organizace, na základě kterých lze následně zpracovat plány na různá časová období. Plánováním organizace stanovuje své cíle a postupy, jak bude těchto cílů dosahovat. Pro kvalitní plánování a řízení organizace je třeba dobře znát podmínky organizace. K získání celkového přehledu současného stavu organizace je třeba použít analýzy, kterých máme několik druhů. Na základě výběru oblasti, kterou potřebujeme zmapovat lze využít tzv. SWOT analýzu, jejíž pomocí je možno identifikovat silné (ang. Strengths) a slabé (ang. Weaknesses) stránky, příležitosti (ang. Opportunities) a hrozby (ang. Threats), spojené s určitým projektem, typem podnikání, podnikatelským záměrem, politikou (ve smyslu opatření) apod. Jedná se o metodu analýzy užívanou především v marketingu, ale také např. při analýze a tvorbě politik (policy analysis). Díky tomu je možné komplexně vyhodnotit fungování firmy, nalézt problémy nebo nové možnosti růstu. Je součástí strategického (dlouhodobého) plánování společnosti. Tato analýza byla vyvinuta Albertem Humphreym, který vedl v 60. a 70. letech 20. století výzkumný projekt na Stanfordově univerzitě, při němž byla využita data od 500 nejvýznamnějších amerických společností.²⁹

2.6. Hodnocení školských zařízení

Středisko volného času stejně jako základní školy a školská zařízení podléhá hodnocení České školní inspekce, krajského úřadu a v neposlední řadě i hodnocení zřizovatele, který může vhodnými kritérii k hodnocení činnosti ředitele regulovat poskytování služeb v oblasti volnočasových aktivit ve své lokalitě.

„Hodnocení vzdělávání ve školských zařízeních provádí Česká školní inspekce, její úkoly jsou ale mnohem širší. Česká školní inspekce v rámci inspekční činnosti

a) získává a analyzuje informace o vzdělávání dětí, žáků a studentů, o činnosti škol a školských zařízení zapsaných do školského rejstříku, sleduje a hodnotí efektivnost vzdělávací soustavy,

²⁹ Wikipedia : the free encyclopedia [online]. SWOT, 2013 [cit. 2013-09-10]. Dostupné na WWW: <<http://cs.wikipedia.org>>.

b) zjišťuje a hodnotí podmínky, průběh a výsledky vzdělávání, a to podle příslušných školních vzdělávacích programů,

c) zjišťuje a hodnotí naplnění školního vzdělávacího programu a jeho soulad s právními předpisy a rámcovým vzdělávacím programem (pokud je vydán),

d) vykonává státní kontrolu dodržování právních předpisů, které se vztahují k poskytování vzdělávání a školských služeb. Státní kontrolu vykonává podle zákona číslo

552/1991 Sb., o státní kontrole, ve znění pozdějších předpisů,

e) vykonává veřejnosprávní kontrolu využívání finančních prostředků státního rozpočtu podle zákona číslo 320/2001 Sb., o finanční kontrole ve veřejné správě a o změně některých zákonů (zákon o finanční kontrole), ve znění pozdějších předpisů.

Hodnocení školy a školského zařízení podle § 12 odst. (5) školského zákona může provádět také jejich zřizovatel podle kritérií, která předem zveřejní. Hodnocení zřizovatele je nutné odlišit od kontroly hospodaření příspěvkové organizace, které zřizovatel provádí podle zákona č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů, ve znění pozdějších předpisů.³⁰

Z výše uvedeného vyplývá, že kontrolní mechanismy zásadně ovlivňují zlepšení úrovně managementu středisek, přičemž tato skutečnost má vliv na celkový rozvoj středisek v České republice.

30 NIDM. Metodika pro tvorbu ŠVP ve školských zařízeních pro zájmové vzdělávání str. 8

VÝZKUMNÁ ČÁST

3. Formulace výzkumného problému a cílů

Na základě výše zpracované literární rešerše se formuluje výzkumný problém:

Jaká je, na základě analýzy nabídky, ceny, kvality činností a identifikace silných, slabých stránek, příležitostí a hrozeb, budoucnost střediska volného času v Děčíně?

V tomto případě se jedná o prognostický výzkum, který přinese výpověď o budoucnosti střediska volného času na základě empirických poznatků pro oblast poskytování zájmového vzdělávání střediskem volného času v Děčíně.

3.1. Deklarace proměnných

Na základě stanoveného cíle výzkumného problému je nutné deklarovat možné proměnné, ovlivňující budoucí vývoj střediska volného času v Děčíně. Hlavními proměnnými jsou nabídka, cena a kvalita činností, napomáhajících k dobrovolnému rozvoji osobnosti jedince, avšak je zřejmé, že každý jedinec je v souvislosti s naplněním svých cílů omezen mimo jiné socioekonomickým zázemím rodiny. V případě dětí do 15 let je zřejmé, že rozvíjení talentu závisí do značné míry na možnostech, které je rodinné zázemí schopné poskytnout. Socioekonomické zázemí rodin je proměnnou, která může do značné míry ovlivnit jedince při výběru zájmového vzdělávání a tím současně může mít značný vliv na budoucí fungování středisek volného času. V případě, že se jedná o sociálně slabší rodinné prostředí, je nedostupnost naplnění cílů jedince v rámci dobrovolného zájmového vzdělávání značnou překážkou k rozvíjení jakéhokoli talentu, přičemž existuje mnoho činností, které vyžadují alespoň minimální možnou míru talentu a z důvodu omezených finančních možností sociálně slabších skupin je po této skupině činností nižší poptávka.

Další proměnnou, v souvislosti s vývojem poptávky po činnostech střediska volného času je vývoj nezaměstnanosti v daném regionu. Jak bylo výše popsáno, důvodem snížené poptávky po službách nabízených střediskem volného času je finanční dostupnost služeb a činností, přičemž vyšší nezaměstnanost, která je pro region Ústeckého kraje typická, jistě ovlivňuje možnosti rodin podporovat zájmové vzdělávání jednotlivých členů. Nezaměstnanost lze označit i jako příčinu vzniku další proměnné – úrovně migrace rodin v daném regionu, kterou by bylo možno přidat do zkoumaného modelu. V důsledku nutnosti časté změny zaměstnání, kterou současná doba v mnoha případech v regionech s vysokou

nezaměstnaností vyžaduje, lze usuzovat, že v lokalitách, kde existuje vysoká nezaměstnanost lze vyšší migraci rodin s dětmi očekávat. Tato skutečnost má poté negativní vliv na vývoj poptávky po činnostech střediska.

Celkový počet obyvatel v posledních letech klesá, mladé rodiny odchází z města z důvodu nedostatku pracovních příležitostí. V současné době se představitelé města zabývají novou koncepcí rozvoje města Děčín do roku 2020, pracovní skupiny zpracovávají SWOT analýzy v několika oblastech a jedna z nich je i oblast volnočasových aktivit, kultury a sportu. Z článku ze dne 4.4. „Podíl počtu vyplácených dávek k počtu domácností v okrese“ autor Petr Holub uvádí: „Například, že v severočeských okresech Most a Děčín podle získaných čísel připadá nějaká dávka státní podpory na každou třetí domácnost.“³¹

Z pohledu možností zájmového vzdělávání především dětí mladší věkové kategorie by do značné míry mohla ovlivnit i míra rozvodovosti rodin, neboť z pohledu dostupnosti je mnohdy problémové dopravovat malé děti na zájmové činnosti nabízené středisky volného času. Tato proměnná však bude ovlivňovat budoucnost střediska volného času jen okrajově, v konkrétní věkové skupině potencionálních zájemců o zájmové vzdělávání.

Jako další, ovlivňující faktor lze označit i ekonomickou úroveň regionu, která ovlivní poptávku po finančně náročnějších aktivitách. V regionu, který nevykazuje silnou ekonomickou úroveň lze předpokládat, že při volbě konkrétní zájmové činnosti bude rozhodovat z velké míry finanční dostupnost dané aktivity.

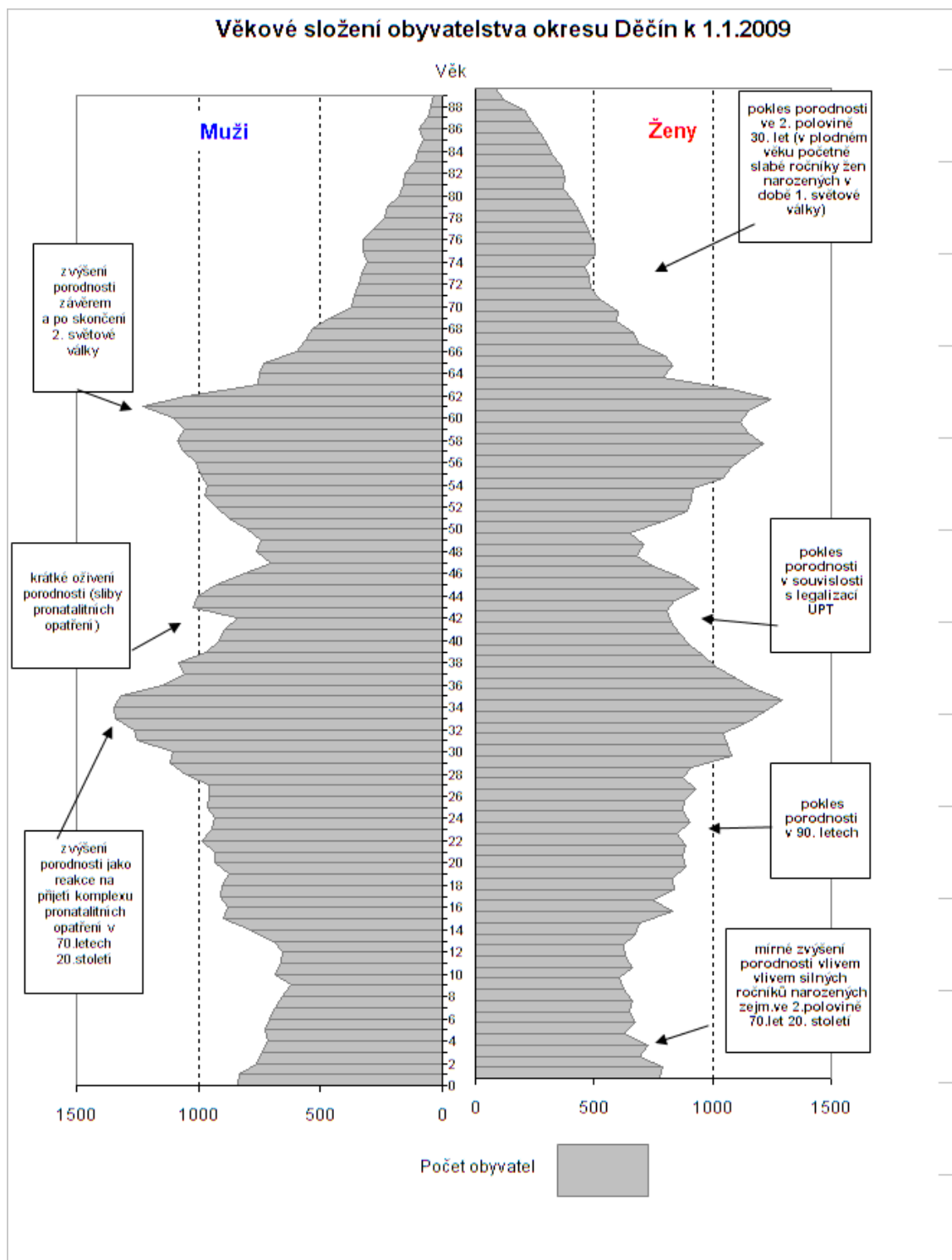
Ekonomická aktivita:

- 52 % ekonomicky aktivních
- 14 % nezaměstnaných
- 24 % zaměstnaných v průmyslu
- 13 % zaměstnaných v dopravě a komunikaci
- 11 % v obchodních službách
- 10 % ve školství, zdravotnictví a sociálních službách
- 48 % ekonomicky neaktivních³²

(Český statistický úřad, 2001)

31 Jak vypadá mapa republiky podle počtu dávek chudým domácnostem [online]. Centrum.cz, 2013 [cit. 2013-10-22]. Dostupné na WWW: <<http://aktualne.centrum.cz/domaci/grafika/2013/04/04/davky-bydleni-okresy-cesko/?cid=789888#regionId=uvod>>

32 Wikipedia : the free encyclopedia [online]. Děčín, 2013 [cit. 2013-09-30]. Dostupné na WWW: <<http://cs.wikipedia.org>>

Obr. č. 1 – Věkové složení obyvatelstva v Děčíně k 1.1.2009

Zdroj: www.mmdecin.cz/user_data/zpravodajstvi/obrazky/File/KP/pripom%202010/socio_demo.pdf

V souvislosti s vývojem počtu účastníků zájmových činností lze zmínit jakožto ovlivňující údaj vývoj počtu trvale žijících dětí na území města.

Základní školy v Děčíně	Počet žáků v ZŠ v Děčíně k 30. 9. 2012 (běžné + speciální třídy)	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
přípravná třída	60								
1. ročník	552	564	628	580	554	564	497	499	490
2. ročník	551	552	564	628	580	554	564	497	499
3. ročník	538	551	552	564	628	580	554	564	497
4. ročník	533	538	551	552	564	628	580	554	564
5. ročník	558	533	538	551	552	564	628	580	554
6. ročník	506	558	533	538	551	552	564	628	580
7. ročník	440	506	558	533	538	551	552	564	628
8. ročník	462	440	506	558	533	538	551	552	564
9. ročník	380	462	440	506	558	533	538	551	552
CELKEM	4 580	4 704	4 870	5 010	5 058	5 064	5 028	4 989	4 928
	- počty dětí trvale hlášených na území města Děčín a část dětí z přilehlých obcí								
	- počty dětí pouze trvale hlášených na území města Děčín								
	- predikce MBC dle dostupných dat								

Zdroj: MmD

Obr. č. 2 – Počty dětí hlášených na území města Děčín

Zdroj: MmD

Z výše uvedeného obr. č. 2 je zřejmé, že počet dětí trvale hlášených na území města Děčín od roku 2012 stoupá, dle predikce je předpoklad, že počet dětí na území města Děčín bude mít rostoucí charakter. Uvážíme-li tyto údaje a porovnáme-li roky 2012 a 2013 se známými daty z tabulky č. 2, počty dětí zájmových činností střediska volného času stoupají s rostoucím počtem dětí trvale hlášených na území města Děčín. Obr. č. 2 vykazuje k 30. 9. 2012 celkem 4580 dětí školního věku, středisko volného času k 31. 10. 2012 mělo 1218 klientů ve stejném věku což, je 26.59 %, v roce 2013 žáků v základních školách stoupl, ale i počet klientů této věkové skupiny ve středisku volného času se navýšil na 1257 což, je 26.72 %.

3.2. Metoda výzkumné práce

K výzkumu byl použit dotazník, který patří k nečastějším a nerozšířenějším nástrojům k získávání dat. Typ prognostického výzkumu byl na základě empirických poznatků.

Sběr dat byl proveden během měsíce prosince 2012 na základních školách v Děčíně a v lednu 2013 proběhl sběr dat od rodičů a dětí z města Děčína.

3.2.1 Respondenti

Cílová skupina respondentů:

V rámci stanovení potřebného segmentu respondentů byla zvolena skupina poskytovatelů zájmových činností školských zařízení – ředitelé základních škol a skupina potencionálních zájemců, dětí ve věku od 8 do 16 let a rodiče. Tento segment byl osloven prostřednictvím dotazníků, jejichž obsah je uveden v příloze této práce. Bylo osloveno celkem 150 respondentů z řad dětí výše uvedeného věku a rodičů, ředitelů bylo osloveno celkem 11. Tento údaj vyplývá z počtu školských zařízení ve městě Děčín.

Dotazníkového šetření se zúčastnilo 126 dětí, 94 rodičů a 9 ředitelů škol.

3.2.2 Distribuce dotazníků

Pro tři skupiny respondentů byly vytvořeny tři verze dotazníků:

Dotazníky byly zveřejněny na webových stránkách střediska volného času, přičemž oslovení byli pozváni prostřednictvím sociální sítě Facebook, kde prostřednictvím internetového odkazu byli přesměrováni na zmíněný dotazník a mohli se tak zapojit do výzkumu.

3. 2.3 Předvýzkum

Předvýzkum byl proveden s 5 účastníky zájmových útvarů střediska volného času, účelem bylo zjistit, zda otázky jsou pro děti ve věku od 8 – 16 let jasné a srozumitelné. Na základě vyjádření dětí byla v dotazníku upřesněna otázka, „kde bydlíš – čtvrť města“. Zjištění nabídky zájmového vzdělávání na základních školách proběhlo formou dotazníků adresovaných ředitelům škol a jejich výsledek je použit v praktické části bakalářské práce. Dotazníky byly rozeslány na všechny základní školy v Děčíně.

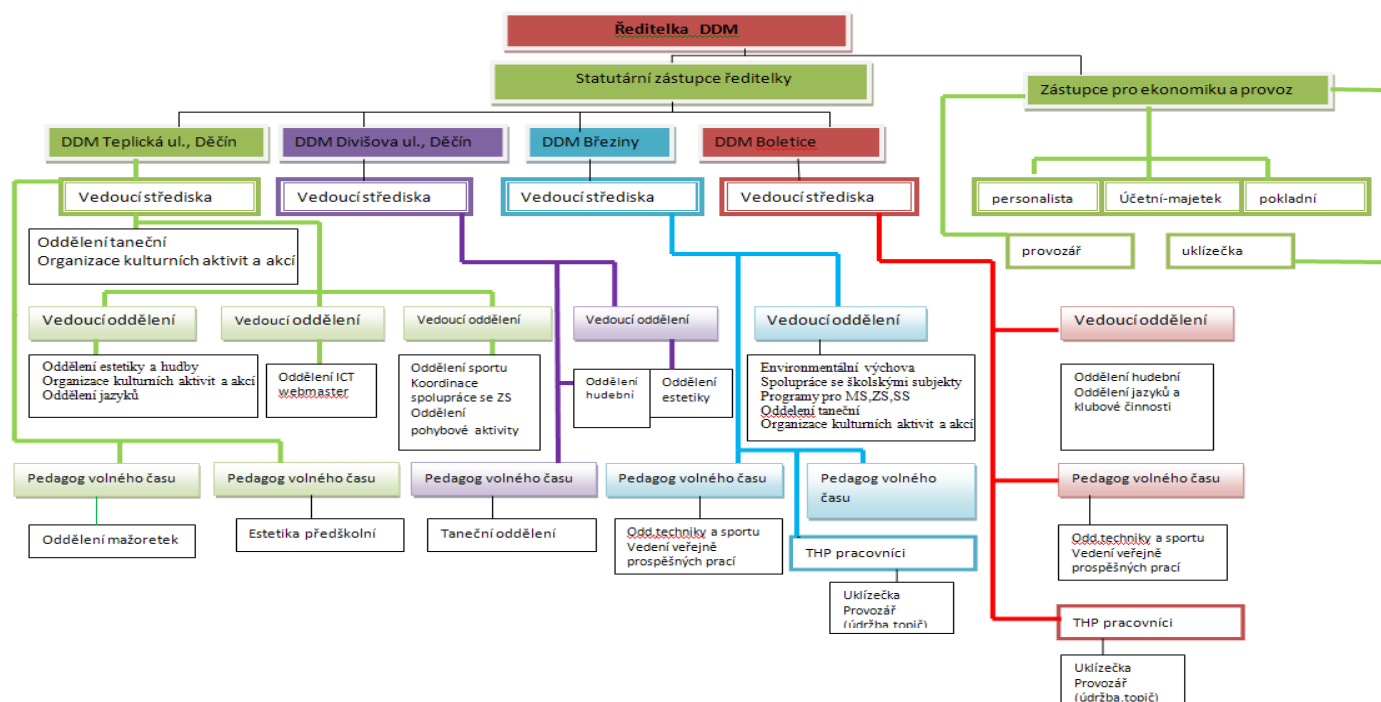
4. ŠKOLSKÁ ZAŘÍZENÍ V DĚČÍNĚ

4.1. Středisko volného času v Děčíně

Výzkumné šetření je zaměřeno na obyvatele města v oblasti využití volného času dětí a zároveň by měl výzkum ukázat, jaké podmínky jsou pro účastníky prioritní.

Děčín - je největším správním obvodem v Ústeckém kraji a statutárním městem. Svými 554 km² zaujímá zhruba desetinu rozlohy kraje. Hustotou 145 obyvatel na km² převyšuje průměr České republiky a více než polovina obyvatel žije v sídle správního obvodu. Správní obvod má spíše průmyslový charakter, podniky jsou soustředěny především v sídle správního obvodu. Významnou roli zde hraje cestovní ruch.

4.1.1 Organizační struktura SVC v Děčíně

Obr. č. 3 Organizační struktura DDM Děčín k 1.6.2013

Zdroj: DDM Děčín, vlastní zpracování

Středisko volného času má celkem 3 odloučené pracoviště /budovy města ve výpůjčce/, každé odloučené pracoviště má svého vedoucího, který zodpovídá za své pracoviště, vedoucí oddělení a externí pracovníky.

Nejmenším střediskem je odloučené pracoviště Divišova, které je v docházkové blízkosti DDM Teplická ul., z tohoto důvodu je nabídka činností DDM Divišova v porovnání s ostatními DDM velmi malá.

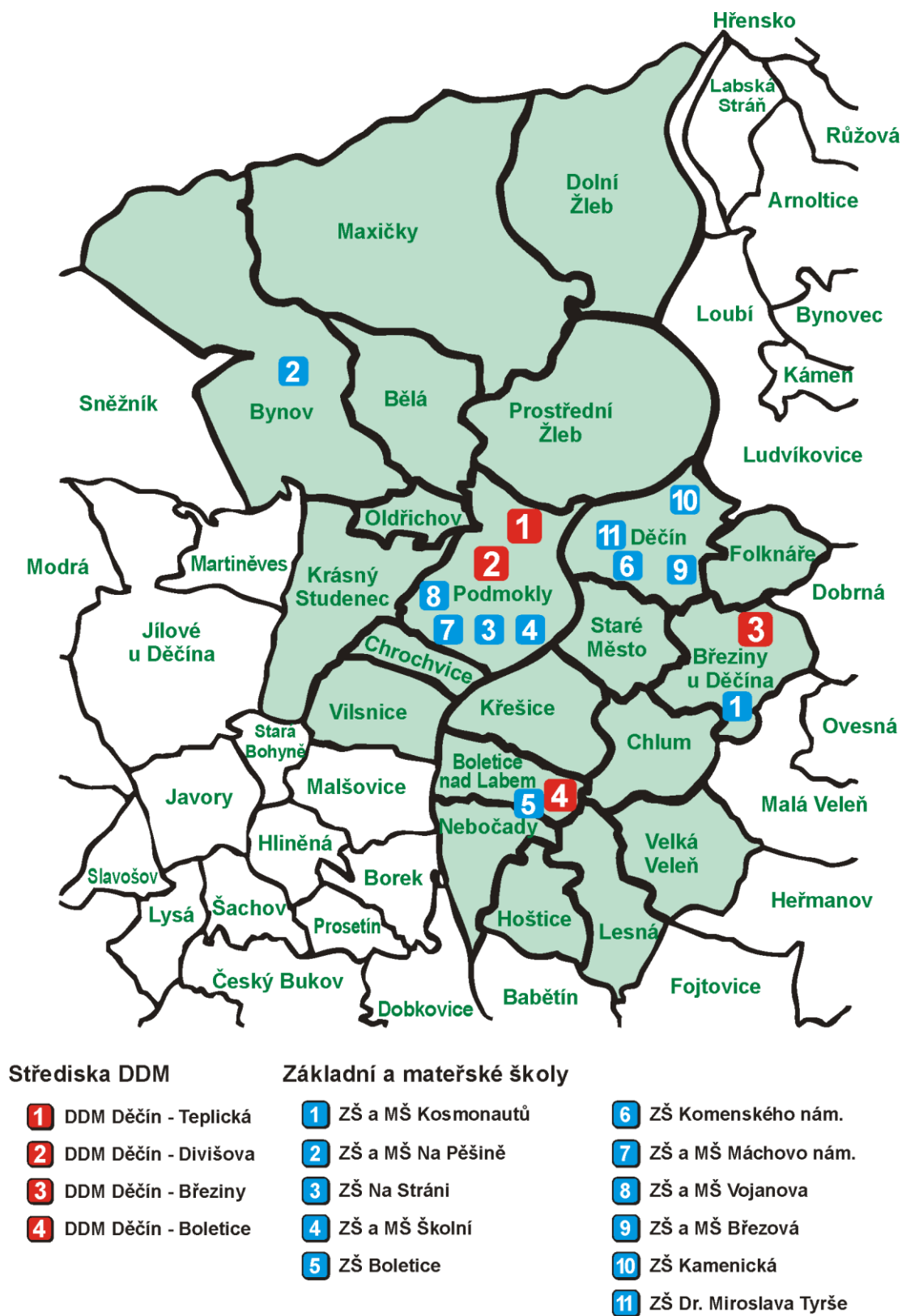
Hlavní pracoviště Teplická, Děčín 4 je umístěno ve středu města Děčín. Vzhledem ke své poloze má mnoho potencionálních klientů, v jeho blízkosti jsou 4 základní školy, dostupnost veřejnou hromadnou dopravou je taktéž vynikající. Navštěvovat středisko volného času je tedy snadné svou dostupností i pro potencionální klienty v podobě dětí, které mají trvalý pobyt na okraji města. I přes vynikající dostupnost však děti z okrajových částí města volí raději možnost navštěvovat zájmovou činnost v některých odloučených pracovištích, které však nenabízejí stejně pestrou nabídku zájmových činností.

Odloučené pracoviště střediska volného času Březiny sídlí na okraji města, v rámci dostupnosti pro děti, které nenavštěvují školu v této lokalitě, či v ní nemají trvalý pobyt jeví značné překážky. Děti z okrajových částí města, které by chtěly navštěvovat zájmovou činnost v této lokalitě, jsou odkázány na rozvoz rodiči, nebo na městskou hromadnou dopravu, která jezdí v půlhodinových intervalech v době dopravní špičky a v hodinových intervalech mimo ni. Je třeba upozornit na skutečnost, že Březiny jsou sice okrajovou částí Děčína, avšak sídliště Březiny je osídleno velkým množstvím dětí.

Odloučené pracoviště střediska volného času Boletice se nachází se v okrajové čtvrti Děčína, ale zároveň je přímo součástí sídliště. Odloučené pracoviště by mohlo nabízet mnoho zájmových činností k podchycování zájmů dětí a mládeže, avšak situaci komplikuje sociální složení sídliště. Z velké části zde žijí rodiny sociálně slabší, které nejeví všeobecně zájem o investování do rozvoje schopností a vědomostí svých dětí. Sídlíště Boletice je nejproblémovějším sídlištěm v Děčíně, z tisku a jiných médií lze dovodit, že život v této části je problematický, rodiny, které by mohly tvořit poptávku po zájmových činnostech, velmi často odcházejí do jiných lokalit. V rámci identifikace slabých stránek pro toto odloučené pracoviště a současně i pro středisko volného času celkově, lze lokalitu zmíněného odloučeného pracoviště zařadit v hierarchii významovosti na nejvyšší stupínek slabých stránek, které toto pracoviště má a jehož poptávka je z tohoto důvodu ohrožena.

Porovnáme-li strukturu oddělení střediska s odloučenými pracovišti, je zřejmé, že hlavní pracoviště disponuje početnějším zastoupením jednotlivých oddělení, nabídka činností je v důsledku této skutečnosti pestřejší, než například v odloučeném pracovišti Březiny, kde absence oddělení sportu může být příčinou nižší návštěvnosti potencionálních klientů. Vznik

tohoto oddělení by mohl do budoucna zvýšit poptávku po zájmových činnostech a tím pozitivně ovlivnit celkový vývoj hlavního střediska volného času.

Obr. č. 4 - Poloha středisek DDM a základních škol na území města Děčína

Zdroj: vlastní zpracování poloh ZŠ a SVČ na území Děčína

4.1.2. Činnosti střediska volného času v Děčíně

Středisko volného času v Děčíně nabízí zájmovou pravidelnou, příležitostnou v období průběhu školního roku a táborovou činnost v době prázdnin.

Zájmová činnost SČV v Děčíně

		2008	2009	2010	2011	2012	2013
Zájmové útvary		130	143	196	178	159	177
účastníci		1745	1734	2286	2253	2076	2058
v tom	děti	351	358	512	409	483	393
	žáci	829	764	1201	1269	1218	1257
	studenti	76	99	115	248	117	72
	ostatní	489	513	458	327	258	336

*Tabulka č. 2 – Pravidelná činnost Střediska volného času v Děčíně (zasílané na MŠMT vždy 31.10.)
Zdroj: vlastní zpracování na základě statistiky Střediska volného času*

Střediska volného času vypracovávají statistický výkaz Z 15-01 Výkaz o činnosti střediska volného času k 31.10. Počty klientů se, ale mohou měnit v průběhu roku. U této statistiky je nevýhodou termín odeslání. Ve středisku volného času v Děčíně začíná pravidelná činnost od 1.10. a do statistického tiskopisu k 31. 10. se zapisují klienti, kteří vyplnili přihlášku na zájmové vzdělávání. V této souvislosti je však nutné podotknout, že přihlášený počet dětí je v tomto měsíci jiný, než počty vyplněných přihlášek. Ačkoli jsou přihlášky do zájmových činností přístupné na stránkách střediska volného času a rovněž v tištěné podobě, není žádnou výjimkou odevzdání vyplněné přihlášky během měsíce listopadu, přičemž počty dětí navštěvujících činnost s později odevzdanými vyplněnými přihláškami nejsou z výše uvedeného vykazovány do statistik.

Příležitostná činnost SVČ v Děčíně

	2008	2009	2010	2011	2012	2013
akce celkem	316	316	261	350	398	394
akce účastníci	38671	28961	35174	19007	14880	26292

*Tabulka č. 3 – Příležitostná činnost Střediska volného času v Děčíně
Zdroj: vlastní zpracování na základě statistiky Střediska volného času*

Počet příležitostných akcí se nezvýšil, naopak, ale tím, že většina akcí se opakovala a měla úspěch, vžila se do podvědomí veřejnosti, nárůst účastníků je skoro o 100 %, což má kladný vliv na rozvoj středisek v České republice.

Táborová a další činnost spojená s pobytem SČV v Děčíně

		2008	2009	2010	2011	2012	2013
	počet akcí	11	17	18	38	44	34
	počet účastníků	830	961	941	1332	1295	1061
z toho	tábory	6	6	8	13	23	15
	účastníci	541	549	657	811	887	810
	městské tábory	2	5	4	20	10	12
	účastníci	50	120	79	396	164	229
	pobyťová akce	3	6	6	5	11	13
	účastníci	239	292	205	125	244	433

Tabulka č. 4 – Táborová a další činnost spojená s pobytem

Zdroj: vlastní zpracování na základě statistiky Střediska volného času

Z výše uvedené tabulky vyplývá, že od roku 2008 stoupá zájem o městské tábory, v rámci nichž jsou pro rodiče dětí řešeny otázky umístění dítěte v době prázdnin. Velkou výhodou této aktivity je vedle finanční dostupnosti skutečnost, že děti v rámci příměstského tábora neopouštějí domovy, na činnosti dochází v době, kdy jsou rodiče v zaměstnání. Městské tábory jsou silnou stránkou střediska volného času, v rámci konkurenceschopnosti s ostatními školskými zařízeními jsou střediska v pozici silného konkurenta, neboť školní kluby a školní družiny tyto činnosti nenabízejí. Jedná se však jen o sezónní výhodu střediska. Z pohledu rozvoje střediska volného času v budoucnosti je pozitivní součástí vývoje i rostoucí počet těchto městských táborů.

Tabulka však současně ukazuje, že počet táborů, klesl, to je způsobeno prodloužením dnů pobytu z týdně na 10 a více dní. Počet účastníků se snížil, ale navýšil se počet dětí na příměstských táborech a pobyťových akcích.

4.1.3 Charakteristika a nabídka zájmového vzdělávání střediska volného času v Děčíně

Nabídka zájmového vzdělávání středisko volného času – hlavní budova Teplická

Obor	Zájmový útvar	děti	žáci
Estetika	Výtvarný koutek pro nejmenší	2	0
	Kuchtičí pekelné kuchyně	0	9
	Výtvarná a grafická činnost	0	5
Keramika	Keramika	0	13
Modelářství	Papírový modelář	0	9
Jazyky	Anglický jazyk	9	10
Sportovní	Šachy	0	4
	Florbal	7	155
	Jóga	0	1
	Plavání	15	22
	Biatlon	0	9
	Cheerleaders	0	18
	Vodní pólo - žáci	0	28
	Judo	5	68
	Fotbal - Kámen	10	11
Taneční	Balet	16	14
	TK Scratch	77	197
Mažoretkový sport	Mažoretky	15	79
Aerobic	Aerobik	6	25
Klubová činnost	Městský parlament dětí a mládeže Děčín	0	4
Informatika a technika	Taneční podložky	0	11
	Kinect klub	1	6
	Robotika a elektronika	0	11
	Pařani	0	6
	Programování a Informatika	0	9
Klub maminek	Klub maminek	45	1
Ostatní	Krůčky	10	1

Tabulka č. 5 – Nabídka zájmového vzdělávání středisko volného času – hlavní budova Teplická
Zdroj: vlastní zpracování na základě statistiky Střediska volného času

Nabídka zájmového vzdělávání středisko volného času odloučené pracoviště Březiny

Obor	Zájemový útvar	děti	žáci
Estetika	Dovedné ručičky	4	3
	Berušky - Verneřice/předškolní	17	4
Keramika	Keramika	18	6
Modelářství	Letecký modelář	0	6
	Železniční modelář	1	13
	Plastikový modelář	0	6
	Modelářství pozemní voj. hist. techniky	0	7
Sportovní	Jízda na koni	1	28
	Rybářský kroužek	0	20
	Plavání - zdokonalování	0	21
	Sebeobrana	0	17
	Florbal	0	7
	Turistický kroužek	0	30
	Plavecké hry - Verneřice	0	15
	Kinekt a taneční podložky	1	11
07 Taneční	Veselé cvičení a tancování	6	10
Taneční	Tk Limited Edition	0	5
	Cvičení s písničkou	2	10
Příroda	Brontosauři	1	8
Klub maminek	Klub maminek	9	0
	Pohybovka - maminky s dětmi	10	0

Tabulka č. 6 – Nabídka zájmového vzdělávání středisko volného času – odloučené pracoviště Březiny
Zdroj: vlastní zpracování na základě statistiky Střediska volného času

Nabídka zájmového vzdělávání středisko volného času odloučené pracoviště – Divišova

Obor	Zájemový útvar	děti	žáci
Estetika	Vytváříme ve dvou (dítě + 1 dospělý)	9	0
	Dovedné ručičky	7	3
	Kreativní tvorba	0	9
	Dramaťáček	0	1
	Digifoto	0	3
Keramika	Keramika	76	19
Sportovní	Cvičení pro děti	11	2
	Střelba ze vzduchové pušky	0	17
Hudební	Flétna	7	25
	Kytara	1	22
Taneční	Tanečky pro neposedné dětičky	11	0
	Sweet Ladies	0	15
	Minizumbička	7	5
Klubová činnost	Pohádkový klub	0	1

Tabulka č. 7 – Nabídka zájmového vzdělávání středisko volného času – odloučené pracoviště Divišova
Zdroj: vlastní zpracování na základě statistiky Střediska volného času

Nabídka zájmového vzdělávání středisko volného času odloučené pracoviště – Boletice

Obor	Zájemový útvar	děti	žáci
Estetika	Dovedné ručičky	4	1
	Loutkové divadlo	0	2
Keramika	Keramika	0	10
Modelářství	Železniční modelářství	0	2
Jazyky	Angličtina	0	11
Sportovní	Fotbal	0	11
	Veselé cvičení	9	8
Hudební	Sboreček - zpívání	2	3
	Taneční podložky	0	5
Mažoretkový sport	Mažoretky	16	46
Příroda	Rybářský kroužek	0	7
	ZOO kroužek	0	3
Klubová činnost	Klub instruktorů	0	11
	Klub maminek Cipisek	13	0
	Dětský klub Kašparád	2	6
Informatika a technika	Počítačové hry	0	21

Tabulka č. 8 – Nabídka zájmového vzdělávání středisko volného času – odloučené pracoviště Boletice

Zdroj: vlastní zpracování na základě statistiky Střediska volného času

V tabulkách č.5 až č.8 je uvedena nabídka zájmových útvarů pro děti a žáky /ostatní aktivity pro studenty a dospělé jsou vyjmuty/. Žáci – děti školního věku jsou uznáváni ve statistických údajích pro výpočet rozpočtu přímých nákladů na vzdělávání, avšak s ohledem na budoucí rozvoj střediska představují potenciální možnou klientelu střediska v podobě dětí školního věku současné děti v předškolním věku.

Cena zájmových útvarů se odvíjí od časové dotace (kolikrát zájemový útvar probíhá v týdnu), náročnost na vybavení (pomůcky pro činnost), účast na závodech či soutěží (startovné, pronájem haly) a doprava na tyto závody či soutěže.

Konkrétní cena je závislá na typu zájmového útvaru, proto nelze stanovit stejnou cenu. Finanční náročnost zájmových útvarů je závislá na nabídce činnosti v zájmovém útvaru.

Většina sportovních zájmových útvarů má v ceně zahrnuto povinnou účast na utkáních, které jsou vypsány vždy na sezónu (liga - florbal, fotbal). V tanečních zájmových útvarech by cenu mělo tvořit startovné - účast na tanečních soutěžích. O jejich počtu však rozhoduje vedoucí zájmového útvaru a ředitel/ka.

Při prezentaci jednotlivých zájmových útvarů je zájemce seznámen s činností zájmového útvaru a jaké náklady příspěvek za kroužek pokrývá.

Dle § 11 zákona č. 74/2005 Sb., o zájmovém vzdělávání, může ředitel/ka poskytnout slevu na úplatu za zájmové vzdělávání. Konkrétně se jedná o slevy pro dítě v pěstounské péči, pro dítě jehož zákonný zástupce, pobírá sociální příspěvek na dítě. Zákonní zástupci, kteří pobírají různé sociální příspěvky, mají možnost získat příspěvek i na zájmový útvar, požádají-li odbor sociálních věcí příslušného městského úřadu. Nejzajímavější slevou pro všechny je možnost slev pro účastníky, kteří se účastní více než dvou činností. Pro jednotný postup stanovení slev za úplatu je vhodné vytvořit vnitřní směrnici. Zajímavé slevy by v budoucnosti mohly přilákat nové účastníky.

4.2. Školní kluby a školní družiny v Děčíně

Školní družiny	Adresa
Při ZŠ Děčín VI - Na Stráni	Klostermanova 869
Při ZŠ a MŠ Děčín III	Březová 370
Při ZŠ a MŠ Děčín IX	Na Pešině 330
Při ZŠ Děčín II - Nové Město	Kamenická 48 a 70
Při ZŠ Děčín IV - Podmokly	Máchovo nám. 688
Při ZŠ Děčín VI - Železnice	Školní 1544
Při ZŠ Děčín VIII	Vojanova 178
Při ZŠ Děčín XVII	Sv. Čecha 207
Při ZŠ Děčín XXVII - Březiny	Kosmonautů 177
Při ZŠ Děčín XXXII	Míru 152
Při ZŠ Dr. M. Tyrše Děčín II	Vrchlického 443
Při ZŠ Děčín I – Komenského	Sládkova 1300
Školní klub při ZŠ Děčín II	Kamenická 1145
Školní klub při ZŠ Děčín IV	Máchovo nám. 688
Školní klub při ZŠ Děčín VI	Na Stráni 879
Školní klub při ZŠ Dr. M. Tyrše Děčín II	Vrchlického 630

Tabulka č. 9 – Školní kluby a školní družiny v Děčíně

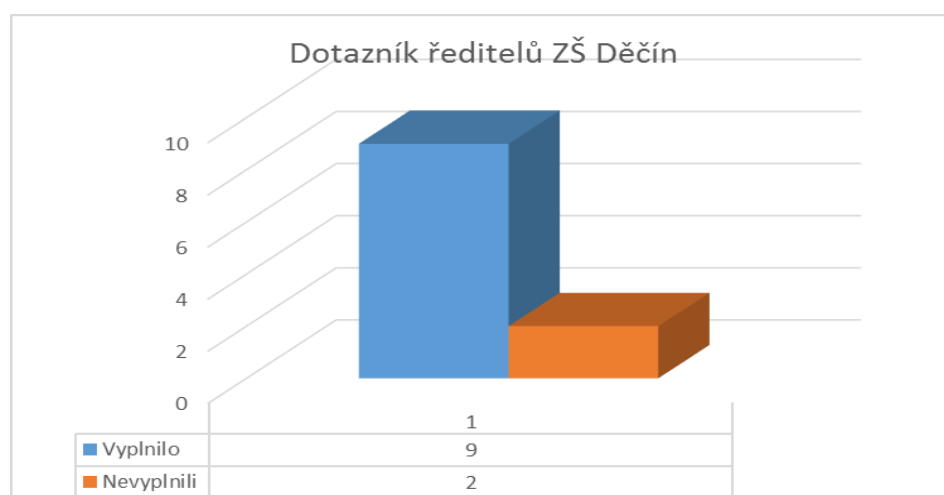
Zdroj: MindBridge Consulting: Strategická analýza vybraných rozvojových oblastí města Děčín a komplexní socioekonomická analýza, Praha, 2014, str. 39

Z výše uvedené tabulky vyplývá, že pro odloučené pracoviště Březiny je konkurenčním soupeřem z hlediska místa poskytování zájmového vzdělávání školní družina při ZŠ Děčín XXVII- Březiny, školní družina při ZŠ Máchovo náměstí v Podmoklech je konkurencí hlavního zařízení střediska volného času a jeho odloučeného pracoviště Divišova ul. a Školní klub při ZŠ Děčín XXXII je konkurentem odloučeného pracoviště střediska volného času v Boleticích.

4.2.1 Charakteristika nabídky zájmového vzdělávání v základních školách na území města Děčín

A/ Výzkumným šetřením bylo nutné zjistit nabídku zájmového vzdělávání v základních školách ve městě Děčín z důvodu následného porovnání nabídky základních škol s nabídkou střediska volného času. Výzkum byl zjišťován pomocí dotazníků zaslaných ředitelům jednotlivých základních škol elektronicky.

V Děčíně je celkem 11 základních škol, z čehož v části města Boletice je jedna základní škola v blízkosti střediska domu dětí a mládeže stejně také jako v Březinách. Další čtyři základní školy jsou na levém břehu Labe a pět základních škol na pravém břehu. Školy o svou naplněnost usilují nejen nabídkou zajímavé výuky, ale i jinými aktivitami jako například výměnnými pobyty, zapojením se do projektů, hlavně nabídkou zájmového vzdělávání v rámci volnočasových aktivit.

Graf č. 7 – Vyplnění dotazníků řediteli základních škol ve městě Děčín
Zdroj: vlastní zpracování

Dotazník byl vyplněn 9 řediteli (tj. 75 %). Dotazník nevyplnili 2 ředitelé základních škol (tj. 25 %).

Z dotazníku vyplynulo dle odpovědí na otázku zda na škole probíhají mimoškolní aktivity v oblasti sportovní – florbal, basket, tanec nebo keramika popřípadě jiný, že všechny školy, kde ředitelé vyplnili dotazníky, mají v rámci dobrovolné práce učitelů výtvarný, míčové hry, 6 škol keramiku a florbal, 5 škol hudební a anglický jazyk.

Volnočasové aktivity jsou pořádány při škole a nejsou hrazeny rodiči. Jsou vedeny mimo pracovní dobu učitelů.

Volnočasové aktivity – zájmové kroužky probíhají ve školních družinách anebo ve školních klubech. Na základě předvýzkumu z odpovědi na otázku „máte školní klub a školní družinu“ bylo zjištěno, že školní družinu mají všechny školy a školními kluby disponují pouze 4 školy. Z odpovědi vyplývá, že 9 z uvedených 11 škol má ve svých aktivitách mimo vyučování 1650 míst a na základě této informace odhaduji celkový počet míst v kroužcích, které zřizuje škola na cca 2000.

Školy nabízí zájmové kroužky z oboru sportovního, hudebního, výtvarného a velkou oblast pokrývají kroužky, které jsou zaměřeny na vyučovací předměty, jako je například matematika, čeština, chemie, fyzika, výpočetní technika a cizí jazyky. Zaměření těchto zájmových útvarů podléhá obecné nabídce z řad zaměstnanců školy – učitelů. Velkou výhodou je **organizace, která uskutečňuje zájmové vzdělávání**, kterým je škola a **čas konání zájmových útvarů**. Kroužky se uskutečňují v prostředí školy a obvykle navazují ihned po vyučování. Konají se ve stejném prostředí, čímž odpadá rodičům starost o přesun dětí – zejména u dětí mladšího školního věku, což významně ovlivňuje volbu takového zájmového útvaru ze strany rodičů. Další nespornou výhodou je, že v případě kroužků, které zřizuje škola, není úplata požadovaná vůbec. Náборы do zájmových útvarů mohou učitelé provést v rámci svých vyučovacích hodin, své žáky znají, mohou je do značné míry ovlivnit, případně jim zájmové útvary doporučit jako doplnění ke svému předmětu (český jazyk, fyzika, chemie, atp.).

Z webových stránek Základních škol Vrchlického a Školní byly získány následující informace:

- školní kluby provozují svou činnost od 6:30 hod. do 7:45 hod, v této době jsou žáci prvního stupně základní školy ve školních družinách, jsou tedy určeny dětem druhého stupně základních škol. V době výuky jsou pro děti zavřeny, svou činnost provozují následně v době od 11:45 hod do 16:00 hodin.
- Školní družiny nabízejí činnosti pro děti prvního stupně, které družinu navštěvují, aktivity lze provozovat stejně jako u školních klubů v době před výukou a po ní. Činnosti školních družin mohou využívat jen děti závazně přihlášené na celý školní rok, děti prvního stupně, které družinu nenavštěvují tak využívají činností školních klubů.
- poplatek za školní klub je na školách 50,- Kč měsíčně
- poplatek za školní družinu je na školách 100,- Kč měsíčně

Školy zpracovávají ŠVP a stanovují si cíle vzdělávání a zaměření školy. Zaměření pak přímo ovlivňuje nabídku aktivit na jednotlivých školách. Na školách se sportovním zaměřením převažuje florbal, basketbal, volejbal, na školách s hudebním zaměřením jsou pěvecký sbor, flétna, kytara, bicí, školní kapely. V dotazníku byla uvedena nabídka podobných kroužků a dotazník doplnila otázkou: *Jaké jiné?* Dvě děčínské školy nabízejí kroužek fotograf, dramatický, záchranář, novinář

Jedna ze škol nabízí i japonštinu.

Na školách se jedná o aktivity při škole a jsou označovány jako dobrovolná práce zvyšující vzdělanost žáků a práce v souladu s ŠVP školy. Úplata je požadována pouze jen tehdy, když se jedná o nějaké sdružení, které peníze vybírá a hradí tím náklady na kroužky.

4.3. Porovnání nejčastěji organizovaných zájmových činností DDM a ZŠ v Děčíně

Následující tabulka porovnává počet nabídek jednotlivých aktivit na základních školách a ve středisku volného času.

Název zájmového útvaru	Počet kroužků v ZŠ /kapacita	Počet kroužků v DDM /kapacita
keramika	6 / 58	5 / 62
estetika	9/90	3/17
basket	1/15	0
florbal	6/70	11/162
Taneční	2/20	12/226
Aerobic	2/30	1/25
Zumba	2/10	1/5
Zoo	0	2/20
míčové hry	9/90	0
Flétna	5/15	4/25
Sbor	5/80	2/12
Kytara	5/15	3/22
Angličtina	5/50	3/21
Počítače	3/30	2/30
Biatlon	0	1/9
Střelba	0	1/17

Tabulka č. 10 - Přehled nabídek aktivit na základní škole a zájmových útvarů ve středisku volného času

Zdroj: vlastní zpracování

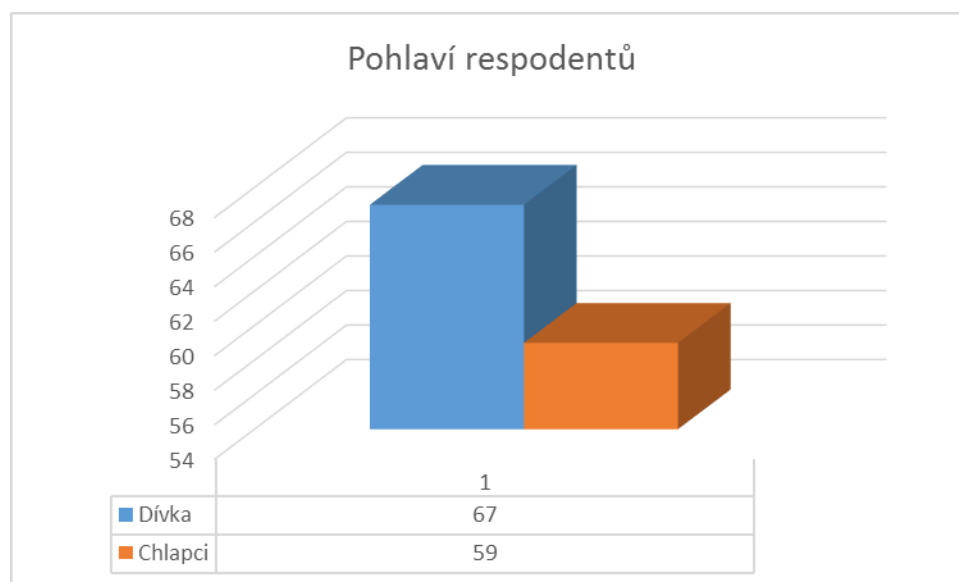
V tabulce č. 10 je uveden výběr nejznámějších oblastí zájmového vzdělávání, které mají základní školy stejné a počet těchto škol, které nabízejí v porovnání s nabídkou střediska volného času. V převážné většině se nabídka zájmového vzdělávání škol shoduje s nabídkou zájmových útvarů střediska volného času.

Středisko volného času má ve své nabídce zájmové útvary, které vyžadují specifické podmínky, jako je například střelba nebo zoo kroužek.

4.3.1 Průběh výzkumného šetření u účastníků zájmového vzdělávání (ZV)

B/ Celkem vyplnilo dotazník z řad dětí 126 respondentů a z řad rodičů 94.

Výsledky z dotazníků pro účastníky ZV

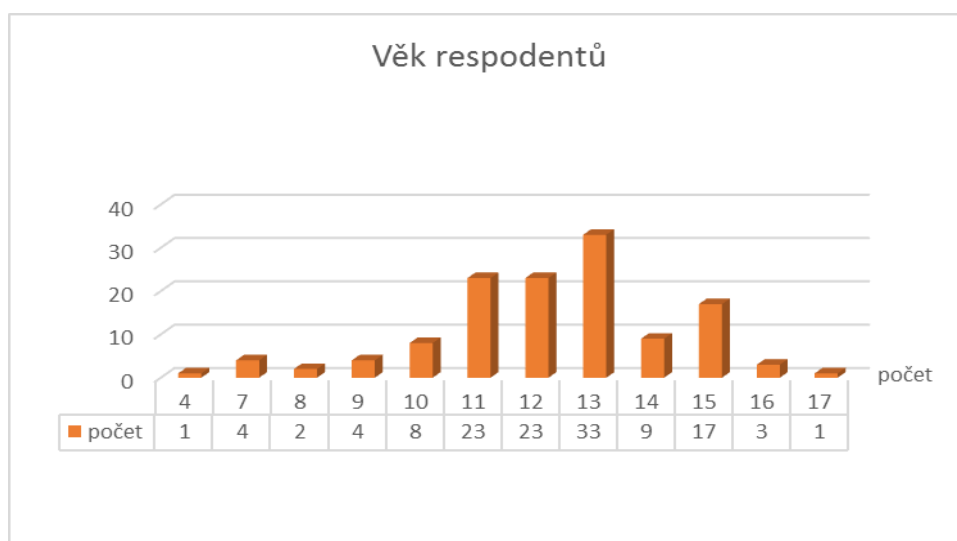

Graf č. 8 - Pohlaví respondentů

Zdroj: vlastní zpracování

Z celkového počtu 126 dotazovaných, kteří si udělali čas, a dotazníky vyplnili, bylo 67 dívek (tj. 53 %) a 59 chlapců (tj. 47 %).

Věk respondentů

Graf č. 9 - Věk respondentů

Zdroj: vlastní zpracování

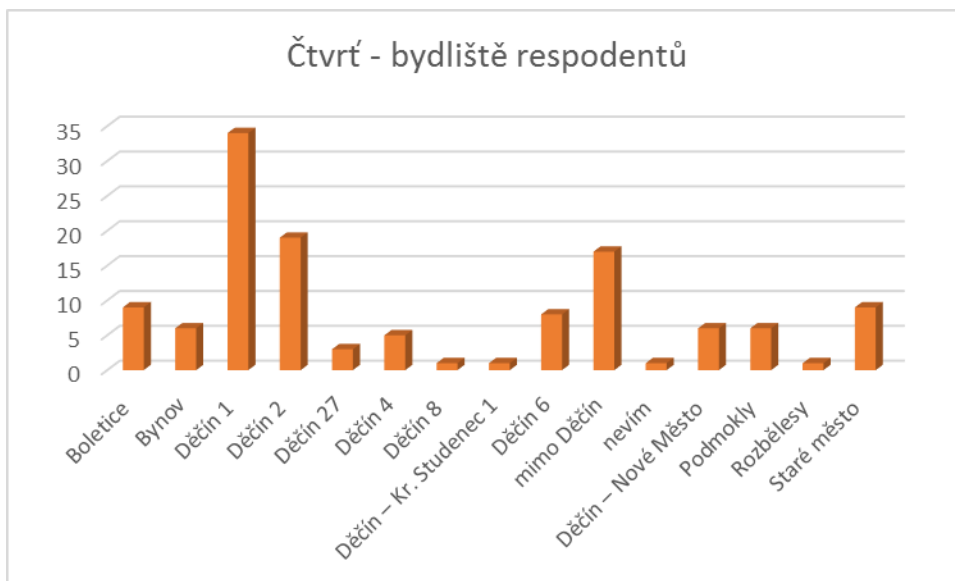
Z grafu vyplývá, že nejvíce dotazníků vyplnily děti ve věku 11 až 13 let.

Z odpovědí respondentů /děti/ lze usoudit, že děti tohoto věku mají již své vyhraněné zájmy, názory a představy o vyplnění svého volného času, jsou samostatnější, mohou na zájmové vzdělávání chodit samy a ne v doprovodu rodičů. Tím mají i větší možnosti výběru místa konání zájmového útvaru. Současně oplývají většími znalostmi s prací na počítači, což jim umožňuje vyhledat si informace, které se týkají jejich zájmů a nabídky volnočasových aktivit.

Další otázka v dotazníku souvisela s podmínkami, které mohou ovlivnit výběr zájmového vzdělávání respondentů.

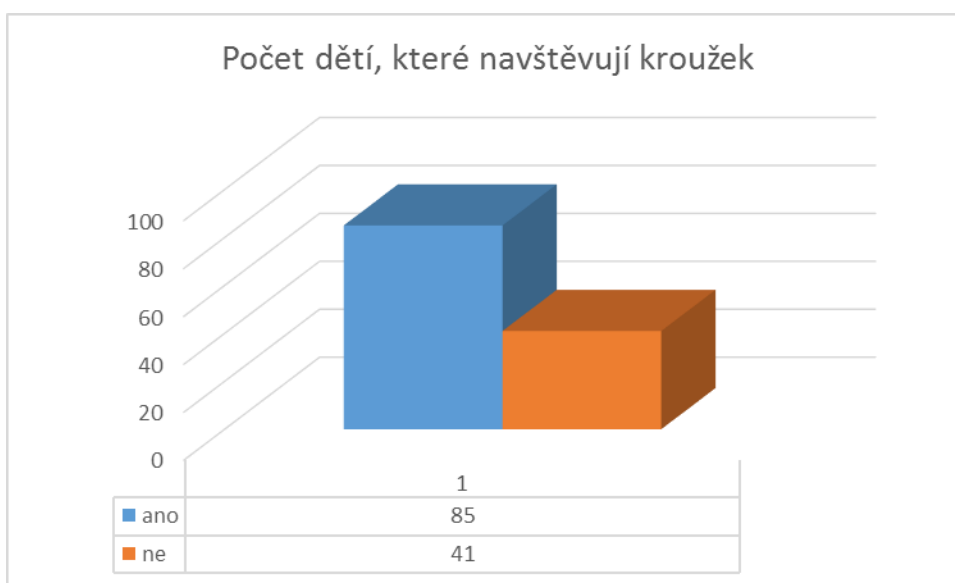
Na otázku: **Čtvrť města, kde bydlíš:**

Jedním z faktorů ovlivňujících individuální výběr může být **bydliště** respondentů. Cílem bylo zjistit, zda vzdálenost bydliště od střediska nebo organizace, kde se zájmové vzdělávání uskutečňuje je pro děti důležitá a výrazně ovlivňuje jeho volbu při výběru zájmového útvaru.

Graf č. 10 – Čtvrť – bydliště respondentů
Zdroj: vlastní zpracování

Z odpovědí vyplývá, že vzdálenost (z pohledu dětí) - není prioritní pro volbu „místa konání zájmového útvaru“ - organizace, která pořádá zájmové vzdělávání.

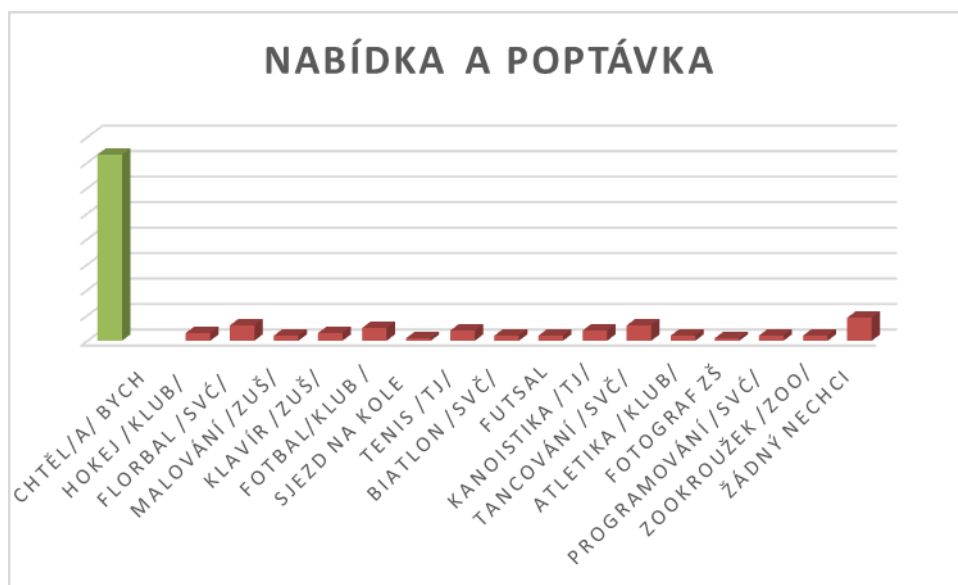

Graf č. 11 – Počet dětí, které navštěvují zájmový útvar
Zdroj: vlastní zpracování

Navštěvuje zájmový útvar – 85 dětí, nenavštěvuje: 41 dětí. Na otázku č. 5, která se vztahuje k potřebám dětí v oblasti volnočasových aktivit, zda navštěvují zájmové vzdělávání, odpovědělo 85 dětí kladně, ale překvapivě z dotazníkového šetření vyplynulo, že žádný útvar nenavštěvuje 41 dětí.

Z tohoto výsledku můžeme usuzovat, že organizace zaměřené na volnočasové aktivity mají stále dost potencionálních klientů. Otázkou ovšem zůstává - **proč tak vysoký počet dětí nenavštěvuje žádné zájmové vzdělávání**. Částečnou odpověď nalezneme v následujícím výsledku šetření.

Spokojenost s nabídkou volnočasových aktivit nebo popřípadě co dětem v nabídce chybí, který zájmový útvar by chtěly.

Graf č. 12 - Nabídka a poptávka po zájmových útvarech (ZÚ)
Zdroj: vlastní zpracování

Jsem spokojen se zájmovým útvarem, který navštěvuji: 73 respondentů
Chtěl/a/ bych navštěvovat tento zájmový útvar

hokej /klub /	3	futsal	1
florbal /SVČ /	6	kanoistika /TJ /	1
malování /ZUŠ /	2	tancování /SVČ /	6
klavír /ZUŠ /	3	atletika / TJ /	2
fotbal / klub /	5	fotograf / ZŠ /	1
sjezd na kole	1	programování / SVČ /	2
tenis / TJ /	4	zoo kroužek / SVČ /	2
biatlon / SVČ /	2	žádný nechci	9

Tabulka č. 11 – Přehled zájmových oblastí dětí
Zdroj: vlastní zpracování

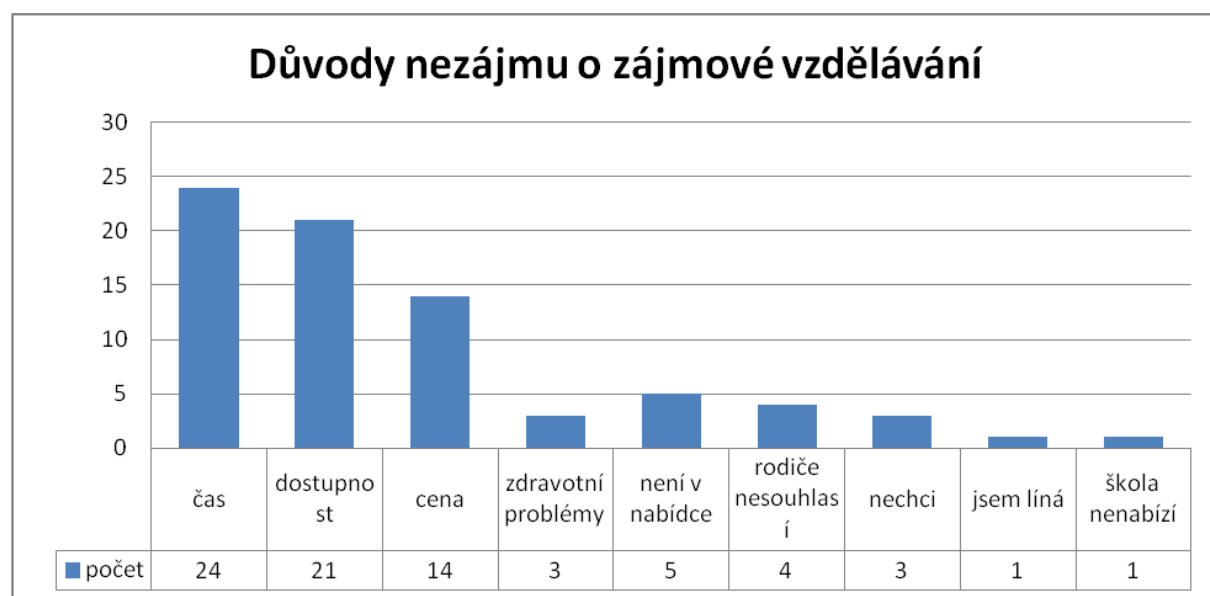
Ze získaných dat vyplývá, že:

73 dětí je spokojených se zájmovým útvarem, který navštěvují, což představuje 64 % z počtu vrácených dotazníků. Některé oblasti zájmového vzdělávání podle 45 respondentů – tj. necelých 36 % - dětem v nabídce chybí například: malování, sjezd na kole, fotograf a jiné.

Na otázku „Zájmový útvar jaký bych chtěl/a/ navštěvovat“ odpovědělo 44 dětí. Svůj požadavek na trávení svého volného času vyjádřily konkrétním požadavkem na rozšíření nabídky volnočasových aktivit. Z tohoto šetření vyplývá negativní poznatek, že 14 dětí ze 44 by chtělo rozšířit nabídku o kroužky, které Středisko volného času v Děčíně **již nabízí**. Je to první signál špatného marketingu ze strany střediska volného času.

Z daného počtu respondentů je patrný velký zájem o sportovní aktivity, které nejsou v nabídce zájmových útvarů Střediska volného času v Děčíně. Do budoucna, při tvorbě nabídky zájmového vzdělávání na nový školní rok, bude vhodné se na tyto oblasti zaměřit.

Důvody „proč nenavštěvuji zájmový útvar/ kroužek/, který bych si přála“

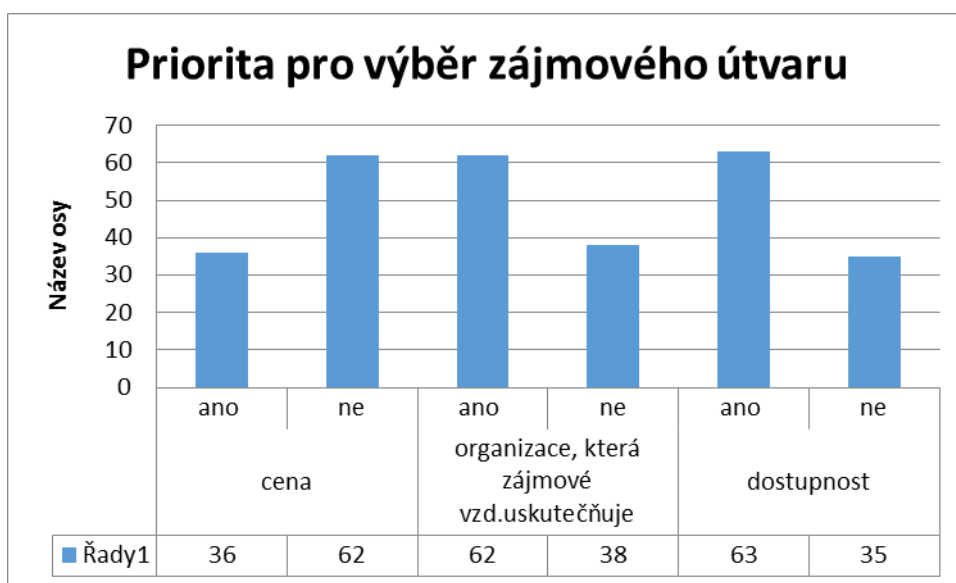
Graf č. 13 – Důvody nezájmu o zájmové vzdělávání
Zdroj: vlastní zpracování

Z grafu „**Důvody nezájmu o zájmové vzdělávání**“ vyplývá, že odpovědělo pouze 78 respondentů z řad dětí. Nejčastěji děti odpovídaly, že je způsobeno nedostatkem času, že zájmový útvar, který by je zajímal v nabídce existuje - ale nenavštěvují ho – protože mají již jiné kroužky. Druhým nejpočetnějším důvodem je dostupnost zájmového útvaru a třetím

z důvodů je cena. Z grafu č. 5 vyplynulo, že ze 126 dotazovaných nenavštěvuje žádný zájmový útvar 41 dětí.

C/ V dotazníku rodiče odpovídali na otázku: „*Jakým způsobem zájmový útvar pro své dítě vybíráte*“ je prioritou: (1) cena, (2) organizace, která uskutečňuje zájmové vzdělávání organizace, která zájmový útvar pořádá, (3) dostupnost MHD

Priorita pro výběr zájmového útvaru

Graf č. 14 – Priorita pro výběr zájmového útvaru (cena, organizace, která uskutečňuje zájmové vzdělávání, dostupnost)

Zdroj: vlastní zpracování

Odpověď rodičů na otázku **ceny**: ano 36 = 38 % resp. ne 58 = 62 % resp.

Odpověď rodičů na otázku **dostupnosti**: ano 58 = 62 % resp. ne 36 = 38 % resp.

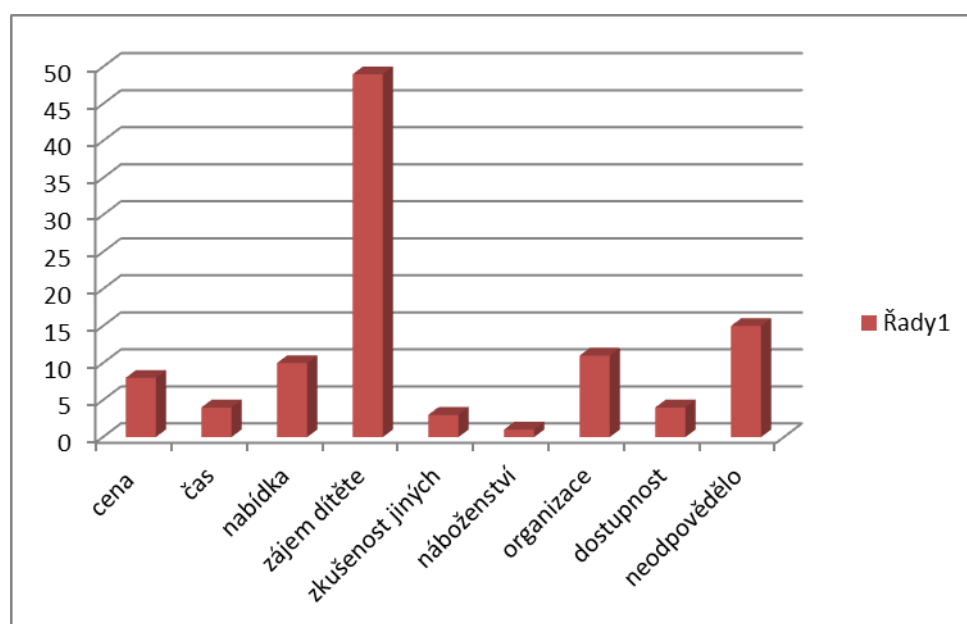
Odpověď rodičů na otázku je, že je to **organizace, která uskutečňuje zájmové vzdělávání** organizace, která zájmový útvar pořádá: ano 59 = 63 % resp. ne 35 = 37 % resp.

Z výsledku dotazníkového šetření je zřejmé, že pro rodiče, kteří byli ochotni vyplnit dotazník je výběr zájmového vzdělávání ovlivněn (dle priority) následovně:

1. organizace, která zájmové vzdělávání uskutečňuje
2. dostupností MHD
3. cenou

Výše uvedené výsledky ukazují na skutečnost, že dnes již nelze nižší cenou, či snadnější dostupností předpokládat vyšší zájem o zájmové vzdělávání. S ohledem na možný budoucí rozvoj střediska je nutné brát v potaz faktor výběru dle kvality služeb, odrážející volbu konkrétního střediska. Reference, které jsou dnes již snadno dostupnou informací o kvalitách nabízených služeb konkrétního střediska, mohou značně ovlivnit zájem potencionálních klientů střediska.

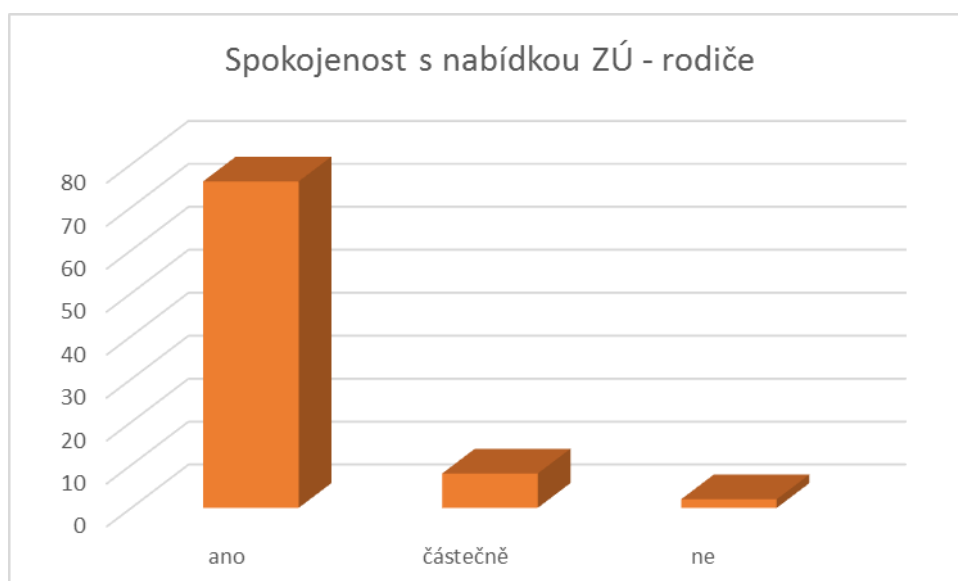
Dle čeho volíte zájmový útvar pro své dítě?

Graf č. 15 – Faktory ovlivňující výběr zájmového útvaru
Zdroj: vlastní zpracování

Z výše uvedeného grafu je patrné, že stále je nejdůležitějším kritériem při výběru zájmového útvaru **zájem dítěte**. Střediska volného času musí neustále reagovat na měnící se zájmy dětí, jak by chtěly naplňovat svůj volný čas, což je ovlivněno modernizací např. techniky – různé konzole, novými druhy sportu.....

Výsledek otázky ceny, organizace, které zájmové vzdělávání uskutečňuje a dostupnosti je v tomto znázornění odlišný od předešlého grafu, je to způsobeno tím, že poměrně velké množství rodičů velké množství rodičů na otázku neodpovědělo. Spokojenost s nabídkou zájmového vzdělávání – zájmových útvarů z pohledu rodičů.

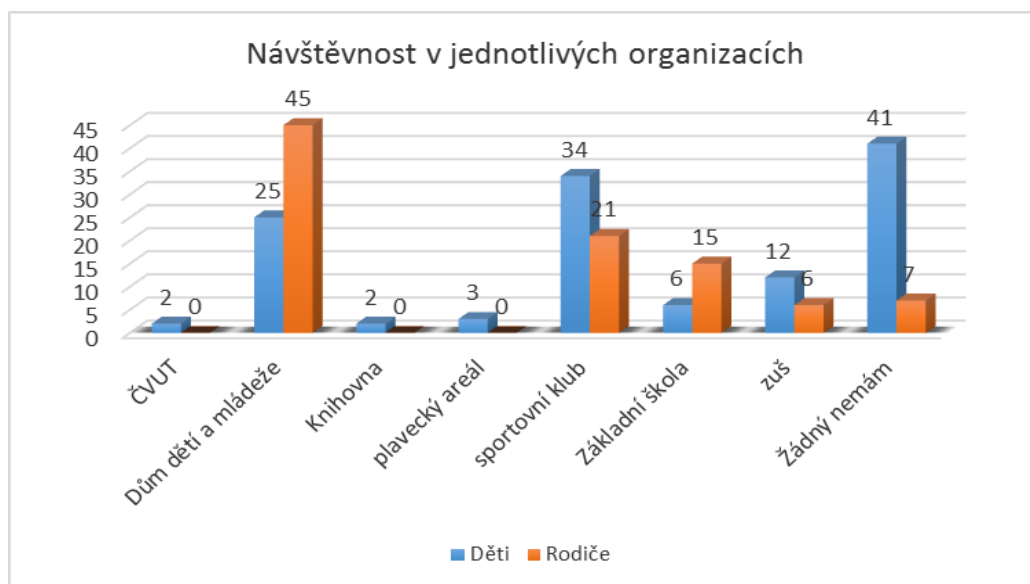

Graf č. 16 – Spokojenost s nabídkou ZÚ

Zdroj: vlastní zpracování

Většina rodičů napsala, že je s nabídkou zájmového vzdělávání spokojena.

Návštěvnost v jednotlivých organizacích – komparace odpovědí dětí i rodičů

Graf č. 17 - Návštěvnost v jednotlivých organizacích

Zdroj: vlastní zpracování

Organizace, které děti navštěvují ve svém volném čase – otázka byla společná pro všechny respondenty

Z grafu č. 17 „Návštěvnost v jednotlivých organizacích“ vyplývá, že z dotazovaných dětí a rodičů 70 dětí navštěvuje kroužky ve středisku volného času a 21 dětí navštěvuje zájmové kroužky ve škole či školním klubu. Výsledek výzkumného šetření v otázce „nejvíce navštěvované organizace zabývající se zájmovým vzděláváním“ je na prvním místě středisko volného času /DDM/, druhý největší počet odpovědí získaly sportovní kluby. Respondenti, kteří nenavštěvují žádný ze zájmových útvarů zájmového vzdělávání, v celkovém počtu 48, jsou na 3. místě. Základní školy s 21 odpověďmi, obsadily 4. místo.

5. SWOT analýza střediska volného času v Děčíně

S –silné stránky <ul style="list-style-type: none">✓ kvalita práce✓ dobrá spolupráce se zřizovatelem zástupce města a školními kluby✓ kolektiv zkušených pracovníků✓ existence táborové činnosti	W –slabé stránky <ul style="list-style-type: none">✓ malá spolupráce s organizacemi na volnočasové aktivity✓ absence spolupráce se školními družinami✓ nedostatečná komunikace mezi středisky✓ špatná dostupnost odloučeného pracoviště Březiny✓ špatná lokalita odloučeného pracoviště Boletice✓ finanční nedostupnost zájmových útvarů
O –příležitosti <ul style="list-style-type: none">✓ získávání finančních prostředků✓ z projektů a grantů rodičů o využití volného času svých dětí✓ využívání doplňkové činnosti✓ zvýšit propagaci domu dětí –PR✓ odhad počtu dětí školního věku do roku 2020✓ rozšíření táborové činnosti✓ snižující se počet školních družin	T -hrozby <ul style="list-style-type: none">✓ zvyšující se celková pasivita dětí i dospělých✓ konkurence školních klubů a školních družin✓ nezaměstnanost v regionu✓ stav budov odloučených pracovišť

Tabulka č. 12 – SWOT analýza střediska volného času Děčín

Zdroj: vlastní zpracování

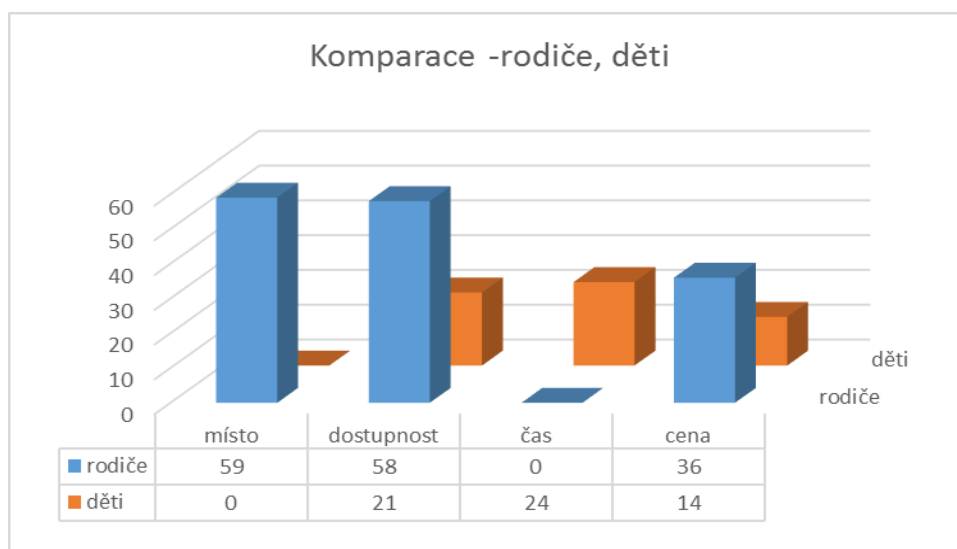
Z výše uvedené SWOT analýzy vyplývá, že středisko volného času má mnoho slabých stránek, které by mohly do budoucna ohrozit rozvoj střediska. Zásadní hrozbou je konkurence školních klubů a školních družin, jejichž činnosti nabízené dětem školního věku jsou cenově přijatelnější, dostupnější v porovnání s činnostmi střediska volného času. Tuto hrozbu lze odvrátit v podobě zvýšené propagaci činností, přičemž z výsledků průzkumu faktorů, které ovlivňují výběr zájmového vzdělávání vyplynulo, že v porovnání ceny, dostupnosti a místa konání činnosti rozhoduje místo konání. Z této skutečnosti lze dovodit, že s místem činnosti je pevně spjata kvalita nabízených služeb, kterou lze snadno zjistit z referencí o konkrétním školském zařízení. Lze tedy říci, že kvalita, která bude mít dostatečně zastoupené reference, by mohla být klíčovým faktorem při získání konkurenceschopnosti střediska s ostatními školskými zařízeními.

Obrázek č. 2 ukazuje, že počet dětí školního věku dle odhadů do roku 2020, bude mít vzrůstající tendenci, lze tedy usuzovat, že střediska volného času mají příležitost zvýšit poptávku dětí v souvislosti s růstem jejich počtu.

Neméně podstatnou příležitostí v rámci SWOT analýzy je rozšíření táborové činnosti o sportovní akce, které přilákají více klientů, kteří navštěvují různé sportovní kluby.

6. ZHODNOCENÍ VÝSLEDKŮ ŠETŘENÍ

Výsledky šetření ukazuje níže uvedený graf, který popisuje a analyzuje budoucnost střediska volného času v Děčíně, a to z pohledu dostupnosti služeb, nabídky a ceny poskytovaných činností.

Graf č. 18 – Komparace (rodiče, děti) ovlivňujících faktorů k výběru ZÚ
Zdroj: vlastní zpracování

V rámci dotazníkového šetření byly zpracovány odpovědi oslovených respondentů. Z odpovědí vyplývá, že pro rodiče je prioritní „organizace, která uskutečňuje zájmové vzdělávání“, kdežto u dětí je prioritní čas /předpokládáme, že je to z důvodu více aktivit dětí/. Na druhém místě se respondenti shodli, že je výběr ovlivněn „dostupností“ a překvapivě na třetím místě skončila „cena“ zájmového vzdělávání.

K otázce budoucnosti se vztahuje graf č. 17, ze kterého vyplývá, že výsledek výzkumného šetření v otázce „nejvíce navštěvované organizace zabývající se zájmovým vzděláváním“ jsou dle pořadí návštěvnosti:

- 1) středisko volného času /dům dětí a mládeže/,
- 2) respondenti, kteří nenavštěvují žádný ze zájmových útvarů zájmového vzdělávání,
- 3) sportovní klub,
- 4) základní školy.

Z uvedeného přehledu vyplývá, že Středisko volného času v Děčíně patří k **nejnavštěvovanějším** organizacím zabývajícím se volnočasovými aktivitami na území města Děčína. Základní školy se umístily v návštěvnosti až na čtvrtém místě.

Respondenti, kteří nenavštěvují žádný zájmový útvar, mohou být potencionálními klienty střediska volného času, což se může podařit díky cílené marketingové kampani ze strany Střediska volného času v Děčíně získáním dalších účastníků zájmového vzdělávání je podpořena činnost střediska volného času do budoucna.

Jako dílčí cíle chceme popsat a zjistit jaké podmínky ovlivňují respondenty při výběru zájmového vzdělávání – organizace, která zájmové vzdělávání uskutečňuje, dostupnost nebo finanční otázka?

Dle grafu č. 18 je patrná shoda obou skupin respondentů /rodiče, děti/, že hlavním vlivem při výběru zájmového vzdělávání je dostupnost a cena. Přičemž „dostupnost“ je považována za druhý nejvíce ovlivňující faktor. Překvapivě nejméně ovlivňujícím faktorem u obou skupin respondentů je „cena“ za zájmové vzdělávání.

Nejdůležitějším vlivem z pohledu rodičů je při výběru zájmového vzdělávání „organizace, která zájmové vzdělávání uskutečňuje“, oproti tomu u dětí je tímto faktorem „čas“.

ZÁVĚR

V současné uspěchané době je nezbytnou součástí schopností každého jedince umět maximálně využít svůj volný čas. Zatímco v dobách minulých nemuseli rodiče dětem příliš organizovat volný čas, dnes je situace jiná. Děti současné generace mnohem více času tráví u počítače, žijí více virtuálně, důsledkem těchto návyků jsou děti často uzavřeny ve vlastním světě a nejeví zájem o pohyb, či rozvoj své osobnosti. Důležitou součástí rozvoje osobnosti plní střediska volného času a ostatní organizace, nabízející řadu zájmových činností. Je však otázkou, jakou budoucnost tato střediska mají.

Tato bakalářská práce je rozdělena na teoretickou a praktickou část, přičemž teoretická část objasňuje problematiku středisek volného času obecně, seznamuje s teoretickými východisky a legislativním rámcem činností zájmových vzdělávání ve školských zařízeních. Praktická část je zaměřena na odhad budoucího vývoje vybraného střediska – Střediska volného času v Děčíně. V rámci dotazníkového šetření byl vybrán segment respondentů v podobě dětí a rodičů žijících ve městě Děčín, jakožto možných poptávajících zájmového vzdělávání.

Získané údaje jsou klíčovými v rámci porovnání druhové úrovně a kvantity nabízených zájmových útvarů v jednotlivých zařízeních města Děčína. Je zohledněno vyjádření dětí k této nabídce a porovnána volba rodičů s ohledem na dotazované faktory, tedy konkrétně na: cenu, dostupnost, nabídku a organizace, která zájmové vzdělávání uskutečňuje.

Budoucnost středisek volného času však neovlivňuje pouze poptávka potenciálních klientů středisek a nabídka v podobě zájmových činností, velmi důležitou součástí rozvoje těchto středisek je i vrcholový management, který ve středisku, či organizaci působí. Práce ve své teoretické části současně přináší základní vymezení způsobu financování středisek a kontrolních mechanismů, které mohou ovlivňovat činnost managementu. Problematika financování středisek byla dále rozšířena o nastínění současného problému změny financování středisek v sousedním Slovensku, kde tato změna přináší hrozbu zániku některých center volného času.

K dotvoření uceleného pohledu na budoucí vývoj Střediska volného času v Děčíně byla zjišťována možnost, zda existuje hrozba omezení poptávky střediska v důsledku možného zvýšení poptávky po zájmových činnostech nabízených v družinách či školních klubech. Ke zjištění uvedeného bylo osloveno několik ředitelů základních škol v Děčíně, kteří vymezili nabízené činnosti. Z pohledu budoucnosti by mohla být poptávka po zájmových útvech na základních školách zvýšena v souvislosti s nižšími finančními náklady, které je třeba

vynaložit a v neposlední řadě též pro časovou úsporu rodičů, kterou návštěva kroužku v rámci družiny přináší. Poptávající těchto činností však budou z velké míry jen děti ve věkové kategorii do 10 let, které družinu navštěvují. Zohledníme-li ještě skutečnost, že pro tyto děti jsou v některých střediscích volného času nabízeny kroužky od brzkých odpoledních hodin, je zcela zřejmé, že rodiče dají přednost kroužku v družině, před střediskem volného času. Je tedy nezbytné zohlednit tento faktor a pro děti této věkové skupiny zájmové aktivity řadit do pozdějších hodin tak, aby zaměstnaný rodič měl časovou rezervu dítě přepravit. Večerní hodiny je účelné využít aktivitami nabízenými starším dětem.

Dalším aspektem, který z velké míry ovlivňuje zachování středisek, je lokalita, ve které se středisko nachází. Z tohoto pohledu je žádoucí zřízení odloučených pracovišť ve vhodných lokalitách tak, aby děti mohly navštěvovat středisko v místě svého bydliště.

V neposlední řadě je z hlediska rozvoje a budoucího fungování středisek třeba věnovat patřičnou pozornost propagaci střediska, neboť bylo zjištěno, že velká část dětí nejeví zájem o navštěvování střediska z důvodu neinformovanosti o nabídce zájmových útvarů. Tato skutečnost může negativně ovlivnit fungování střediska volného času v budoucnosti, a to z důvodu stagnace či dokonce klesajícího počtu dětí. Vzhledem ke skutečnosti, že existuje stále vysoké procento dětí, které nenavštěvují žádný zájmový útvar, je nutné propagaci zaměřit na činnosti, které vedou k cestě za dětmi a tedy nečekat, že dítě bude samostatně vyvíjet snahu vyhledat nabídku, kterou poskytuje středisko.

Na základě shromážděných údajů, empirických poznatků a SWOT analýzy je predikce budoucnosti střediska volného času v Děčíně příznivá, vzrůstající počet dětí školního věku v současné době a výhledově do roku 2020 pozitivně ovlivňuje budoucí počty poptávajících klientů střediska. Dotazníkovým šetřením bylo zjištěno, že prioritním při výběru zájmového vzdělávání je místo provozování, nikoli cena či dostupnost. Tato skutečnost velice přispívá k možnému zvyšování konkurenční pozice s ostatními školskými zařízeními, při zachování dostatečné úrovně zájmových aktivit lze odhadovat silnou pozici střediska volného času v konkurenčním boji s ostatními školskými zařízeními.

Identifikací hrozeb v rámci SWOT analýzy bylo zjištěno, že negativně může ovlivnit budoucnost střediska volného času technický stav budov odloučených pracovišť, v nichž jsou zájmové činnosti provozovány, tato hrozba však s ohledem na zpracovanou strategickou analýzu vybraných rozvojových oblastí města Děčín může být odvrácena získáním nutných investic od zřizovatele. Pokud tedy nedojde k náhodným jevům v podobě odchylek

od očekávaného predikovaného stavu, budoucnost střediska volného času je při dodržení stávající úrovně poskytovaných služeb velmi příznivá, lze očekávat zvyšující se počty dětí, s tím související zvyšující se poptávku po činnostech, které středisko nabízí. Zvyšující se počet dětí přinese středisku volného času více finančních prostředků, které lze dále investovat do zkvalitnění zájmových činností, což přinese středisku volného času dobré reference, na základě kterých by do budoucna mohlo oslovovat další okruh potencionálních klientů.

„Vše, co stojí za to vykonat, by mělo být provedeno dobře.“ (Ch. Dickens)

Seznam použité literatury

- PRŮCHA, J.; VETEŠKA, J. *Andragogický slovník*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2012, 294 s. ISBN 978-802-4739-601.
- PRŮCHA, J.; WALTEROVÁ, E.; MAREŠ, J. *Pedagogický slovník: 3., rozšířené a aktualizované vydání*. Praha: Portál, s. r. o., 2001, 328 s. ISBN 80-7178-579-2.
- HÁJEK, B.; HOFBAUER, B.; PÁVKOVÁ, J. *Pedagogické ovlivňování volného času: Současné trendy*. Praha: Portál, s. r. o., 2008, 240 s. ISBN 978-80-7367-473-1.
- ŠERÁK, M. *Zájmové vzdělávání dospělých*. Praha: Portál, s. r. o., 2009, 208 s. ISBN 978-80-7367-551-6.
- Srov. Musse. In Duden. Deutsches Universal Wörterbuch A-Z. Version 2.0. Mannheim : Bibliographisches Insitut; Brockhaus 1997, elektronická verze na CD.
- IRMSCHER, Johannes (Hrsg.) *Lexikon der Antike*. Digitale Bibliothek, Bd. 18. Berlin : Directmedia 1999, 3795n.
- PIEPER, Josef. *Muße und Kult*. München : Kösel 1949
- Aristoteles, *Etika Nichomachova*, 10, 7 (1177 b)
- Aristoteles, *Politika*, 8, 3 (1337 b)
- CHORVÁT, I. *Volnočasové aktivity obyvateľov Slovenska, poznatky z aktuálnych výskumov*, 2011, Bratislava, ISBN 978-80-85544-68-8
- KAPLÁNEK, M. *Nauka o volném čase* Studijní texty pro pedagogy volného času, České Budějovice 2011
- NIDM. *Metodika pro tvorbu ŠVP ve školských zařízeních pro zájmové vzdělávání*. Praha: ÚIV, Nakladatelství Tauris, 2007. ISBN 978-80-86784-03-8.
- KAPLÁNEK, M. *Základy pedagogiky volného času – skriptum* Verze 7/2009
- SLAVÍKOVÁ, L: *Strategické řízení a koncepce rozvoje školy*, Praha 2008
- BĚLOHLÁVEK, F.; ŠULEŘ, O.; KOŠŤAN, P. *Management*. Vyd. 1. Olomouc: Rubico, 2001, 642 s. ISBN 80-858-3945-8.
- HRON, J.; TICHÁ, I.; DOHNAL, J. *Strategické řízení*. Vyd. 3. Praha: Provozně ekonomická fakulta ČZU v Praze ve vydavatelství Credit, 2000, 266 s. ISBN 80-213-0625-4.

Zákony, nařízení a vyhlášky:

Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon)

Novela zákona o financování škôl a školských zariadení

Internetové zdroje:

Střediska volného času [online]. MŠMT, 2014 [cit. 2014-04-22]. Dostupné na WWW: <<http://www.msmt.cz/mladez/strediska-volneho-casu>>.

Wikipedia : the free encyclopedia [online]. SWOT, 2013 [cit. 2013-09-10]. Dostupné na WWW: <<http://cs.wikipedia.org>>.

Jak vypadá mapa republiky podle počtu dávek chudým domácnostem [online]. Centrum.cz, 2013 [cit. 2013-10-22]. Dostupné na WWW:

<<http://aktualne.centrum.cz/domaci/grafika/2013/04/04/davky-bydleni-okresy-cesko/?cid=789888#regionId=uvod>>

Wikipedia : the free encyclopedia [online]. Děčín, 2013 [cit. 2013-09-30]. Dostupné na WWW: <<http://cs.wikipedia.org>>

Seznam grafů

- Graf č. 1 Počet dětí a mládeže v SVČ v letech 2003-2014
- Graf č. 2 Vývoj počtu středisek volného času od roku 2003-2013
- Graf č. 3 Vývoj počtu školních družin
- Graf č. 4 Vývoj počtu žáků ve školních družinách
- Graf č. 5 Vývoj počtu školních klubů od roku 2003
- Graf č. 6 Vývoj počtu žáků ve školních klubech od roku 2003
- Graf č. 7 Vyplnění dotazníků řediteli základních škol ve městě Děčín
- Graf č. 8 Pohlaví respondentů
- Graf č. 9 Věk respondentů
- Graf č. 10 Čtvrť – bydliště respondentů
- Graf č. 11 Počet dětí, které navštěvují zájmový útvar
- Graf č. 12 Nabídka a poptávka po zájmových útvarech (ZÚ)
- Graf č. 13 Důvody nezájmu o zájmové vzdělávání
- Graf č. 14 Priorita pro výběr zájmového útvaru (cena, organizace, která uskutečňuje zájmové vzdělávání)
- Graf č. 15 Faktory ovlivňující výběr zájmového útvaru
- Graf č. 16 Spokojenost s nabídkou ZÚ
- Graf č. 17 Návštěvnost v jednotlivých organizacích
- Graf č. 18 Komparace (rodiče, děti) ovlivňujících faktorů k výběru ZÚ

Seznam tabulek

- Tabulka č. 1 – Přehled soutěží
- Tabulka č. 2 - Pravidelná činnost - středisko volného času Děčín
- Tabulka č. 3 - Příležitostná činnost zájmového vzdělávání ve středisku volného času v Děčíně
- Tabulka č. 4 - Táborová a další činnost spojená s pobytem – statistika Střediska volného času Děčín
- Tabulka č. 5 - Nabídka zájmového vzdělávání středisko volného času – hlavní budova Teplická
- Tabulka č. 6 - Nabídka zájmového vzdělávání středisko volného času odloučené pracoviště Breziny

Tabulka č. 7 - Nabídka zájmového vzdělávání středisko volného času odloučené pracoviště Divišova ul.

Tabulka č. 8 - Nabídka zájmového vzdělávání středisko volného času odloučené pracoviště Boletice

Tabulka č. 9 - Školní kluby a školní družiny v Děčíně

Tabulka č. 10 - Přehled nabídek aktivit na základní škole a zájmových útvarů ve středisku volného času

Tabulka č. 11 – Přehled zájmových oblastí dětí

Tabulka č. 12 – SWOT analýza střediska volného času Děčín

Seznam obrázků

Obr. 1 – Věkové složení obyvatelstva v Děčíně k 1.1.2009

Obr. 2 – Počty dětí hlášených na území města Děčín

Obr. 3 – Organizační struktura DDM Děčín k 1.6.2013

Obr. 4 - Poloha středisek DDM a základních škol na území města Děčína

Seznam zkratk

DDM - dům dětí a mládeže

SVČ – středisko volného času

MHD – Městská hromadná doprava

SWOT - **S**trengths, **W**eaknesses, **O**pportunities, **T**hreats – Analýza silných, slabých stránek, příležitostí, hrozeb

ZUŠ – Základní umělecká škola

Dotazník účastníků kroužků

Milí přátelé. Obracím se na Vás s prosbou o spolupráci. Jedná se o vyplnění dotazníku, jehož cílem je zjistit, jak se Vám líbí nabídka zájmových útvarů ve škole a ve městě, zda navštěvujete zájmový útvar, a jak jste spokojeni. Samotné vyplnění dotazníku je časově nenáročné. Vaše odpovědi jsou považovány za důvěrné a nebudou nijak spojovány s vaší osobou.

1. Věk:.....

2. Pohlaví: a) Chlapec

b) Dívka

3. Čtvrť města, kde bydlíš:.....

4. Navštěvuji ZŠ:.....

5. Navštěvuji zájmový útvar: a) Ano

b) Ne

6. Organizace, která zájmové vzdělávání uskutečňuje:

a) Dům dětí a mládeže

b) Základní škola

c) Školní družina

d) Školní klub

e) Sportovní klub

f) ZUŠ

g) Jiné:

7. Jaký zájmový útvar navštěvuješ, napiš:

Jak často:

- a) 1x týdně
- b) 2x týdně
- c) 1x za 14 dní
- d) 1x za měsíc
- e) Jiné:

8. Cena zájmového útvaru za měsíc:

9. Zájmový útvar jaký bych chtěl/a:

10. Důvody proč nechodím do zájmového útvaru, který bych chtěl / a:

- a) Vzdálenost od domova
- b) Špatné spojení
- c) Jiné:

11. Rozhoduje cena zájmového útvaru

- a) Je drahý
- b) Nerozhoduje
- c) Jiné:

12. Rozhodují rodiče:

- a) Ano, nesouhlasí se zájmy
- b) Ano, cenově nedostupný
- c) Časově nedostupný
- d) Jiné:

Dotazník pro rodiče

Dobrý den, obracím se na Vás s prosbou o spolupráci. Jedná se o vyplnění dotazníku, jehož cílem je zjistit, jak se Vám líbí nabídka zájmových útvarů ve škole a ve městě, jestli nějaký zájmový útvar využíváte vy nebo Vaše dítě a jak jste spokojeni. Vaše odpovědi jsou považovány za důvěrné a nebudou nijak spojovány s vaší osobou. Děkuji za Váš čas.

1. Navštěvuje Vaše dítě zájmový útvar: a) Ano

b) Ne

2. Věk dítěte:

3. Organizace, která zájmové vzdělávání uskutečňuje:

a) Dům dětí a mládeže

b) Škola, kterou moje dítě navštěvuje

c) Školní družina

d) Školní klub

e) ZUŠ

f) Jiné:

4. Jak často zájmový útvar navštěvuje

a) 1 x za týden

b) 2x za týden

c) Vícekrát za týden

d) 1 x za 14 dní

e) 1 x za měsíc

f) Jiné:

5. Cena zájmového útvaru za měsíc:

6. Je nabídka zájmových útvarů dostačující:

a) Ano

b) Ne

7. Jste spokojeni s náplní zájmového útvar:

a) Ano

b) Částečně

c) Ne

pokud je Vaše odpověď částečně - co chybí:

.....

8. Jakým způsobem kroužek pro své dítě vybíráte:

1. Je prioritou cena:

a) Ano

b) Ne

2. Organizace, která zájmové vzdělávání uskutečňuje:

a) Ano

b) Ne

3. Dostupnost:

a) Ano

b) Ne

Příloha

Ostatní organizace a zařízení pro zájmové vzdělávání

V Děčíně je široká nabídka pro děti a mládež na vyplnění jejich volného času. Není to jen středisko volného času a základní školy, ale i další školská zařízení, občanská sdružení či soukromé sportovní sdružení. Tyto organizace jsou další konkurencí pro střediska volného času /domy dětí a mládeže/ a my bychom je neměli opomíjet, naopak najít možnou formu spolupráce. Vzhledem k situaci v Děčíně (vysoká nezaměstnanost, slabá ekonomická situace, odchod mladých rodin) je nutné neustále své nabídky rozšiřovat, aby byl udržen dostatečný počet klientů.

Mezi nejznámější a nejrozšířenější organizace, zabývající se volnočasovými aktivitami dětí a mládeže patří:

Pionýr

„Je to demokratické, dobrovolné, samostatné a nezávislé sdružení dětí, mládeže a dospělých. Vede své členy k aktivnímu občanství a kladným morálním hodnotám. Hlásí se k Úmluvě o právech dítěte a k zásadám Listiny práv a svobod.“[\[1\]](#)

Pionýr působí v celé ČR, oddíly a kluby naleznete na více než 600 místech. Nabízí aktivní činnost dívkám i chlapcům – členům, mnoho aktivit je i zcela otevřených. Vyvrcholením celoroční činnosti jsou letní tábory.

Skauting

Jedná se o mezinárodní hnutí. Skautské hnutí dnes existuje ve 214 zemích světa, má téměř čtyřicet milionů členů a stalo se tak největší mezinárodní organizací pro děti a mládež. Skauti a skautky na celém světě dodržují stejné skautské zákony a mají stejný výchovný systém. Skauting nabízí dětem dobrodružství, romantiku, naplnění dětských snů a seberealizaci. To vše opřené o srozumitelný mravní zákon. Družinový systém je jedním ze základních prvků skautské výchovy. Skautskou družinu vede starší a zkušenější chlapec či dívka, tzv. družinový rádce. Mladší děvčata tvoří roje světlušek, mladší chlapci smečky

vlčet. Jejich družiny se nazývají šestky. Několik družin tvoří dohromady oddíl. Rádcové družin a jejich zástupci, „podrádcové“, v čele s vedoucím oddílu tvoří oddílovou radu zajišťující chod oddílu. " už od dětství se mladí lidé učí přijímat odpovědnost za druhé a podílet se na vedení svých vrstevníků... "[2]

Junák

Cílem Junáka je výchova mladých a dospívajících lidí ve věku od 6 let výše, přičemž je volena téměř libovolná forma. Nejčastěji jsou využívány volnočasové aktivity, při nichž je kladen důraz na kamarádství, soutěživost a skupinové prožitky.

Hnutí Brontosaurus

Hnutí Brontosaurus je uskupení převážně mladých lidí do 26 let, kterým není lhostejný svět, ve kterém žijí. Propojují proto **smysluplnou práci pro přírodu**, památky i lidi s netradičními zážitky a zábavou. Jsou nezávislí a otevření novým myšlenkám. Každoročně jezdí na kosení orchidejových luk, sázení stromů, opravování hradů nebo třeba stavění školy v Himálajích tisíce dobrovolníků.

Základní umělecká škola

Základní umělecká škola svou činnost provozuje na základě Vyhlášky č.71/2004 Sb. o základním uměleckém vzdělávání. Soubor školské zákony obsahuje Zákon č. 561/2004 Sb. o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání - školský zákon, dále Zákon 562/2004 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím školského zákona a Zákon 563/2004 Sb. o pedagogických pracovnících a změně některých zákonů úplata za vzdělávání žáků se řídí vyhláškou č. 71/2005 Sb., o základním uměleckém vzdělávání.

Sportovní klub

Sportovní klub je organizace zaměřená na určitý druh sportu, činnost je přísně specializovaná, časově a finančně náročná a pro členy vyžaduje dlouhodobý závazek. Některé sportovní kluby a tzv. tělovýchovné jednoty mohou být členy Českého svazu tělesné výchovy "Posláním OS ČSTV je podporovat sport a tělovýchovu na území regionu Děčín. Zastupuje a chrání zájmy

sdružených subjektů TJ, SK a svazů, poskytuje jim servisní služby a vytváří podmínky ke vzájemné spolupráci potřebnou platformu.“^[3]

Subjekty sdružené v OS ČSTV z tělovýchovných jednot a sportovních klubů musí mít vlastní právní subjektivitu, ponechávají si samostatnost právního postavení, majetku a činnosti.

Sdruženým sportovním svazům poskytuje OS ČSTV servisní služby případně i na jejich náklady.

¹ *Pionýr* [online]. ČRDM, 2003 [cit. 2013-10-22]. Dostupné z: <http://www.crdm.cz>

² *O skautingu* [online]. [cit. 2013-10-22]. Dostupné z: <http://www.stopadecin.cz>

³ Český svaz tělesné výchovy a sportu. ČSTV, [online]. 2009 [cit. 2013-09-02]. Dostupné na WWW:<<http://www.cstv.cz/tpzpravodaj/tp2008-c08-mimoradnapriloha.pdf>>